

Umenie

revue pre duchovný život.

OBSAH:

Ročník II.

1942.

Číslo 2.

Cesty. Haranta: Svätá rodina 49. Müller: Spytovanie svedomia 50. Soukup: Pútnik sám 55. Beňuška: Eucharistia - sviatosť 59. Friethoff: Spoločnica Prostredníka 64. Kohút: List študentovi 70. Do výšav 78. Život 81. Literatúra 93.

Revue SMER.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.

SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rim; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ivan Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

PREDPLATNÉ NA ROK 1942. Do tohto čísla vkladáme složenky a prosíme všetkých odberateľov, aby vyrovnali tohoročné predplatné. Pamätajte, že Smer od Nového roku je o 6.50 Ks drahší, preto nezabudnite ich priplatiť. Viacerí totiž poslali predplatné Ks 30, a my potom musíme doplácať. Dlužníci za minulý ročník nech použijú složenku aj na zaplatenie starých dlhov.

Knižku **K B O H U** rozposlali sme temer všetkým smeristom. Tých tiež upozorňujeme, aby nezabudli, že knižku treba zaplatiť. Čím skôr, tým lepšie, lebo kníhtlačiarení nechce čakať.

SMERISTI! Poznáte študentov? Poznáte ich dušu? Viete o ich duševných potrebách? Viete o tom, že radi čítajú Smer?

Generácia vysokoškolského aj stredoškolského študentstva, hľa, to je naša budúcnosť! Tí sa budú starať o záujmy všetkých vrstiev ľudu.

Ján Harania:

SVÄTÁ RODINA.

*V kráľovstve najmenšom, čo nebies moc má v žezle,
hostovský v každom prebývaj
a pomôž postaviť pre dobré dni i pre zlé
spomienku z trosiek, teplý raj.*

*Príbuzná spojených, čo Betlem zakúsili,
meč nástrah, dotyk ochranný,
strážkyňa Najmocnejšieho, buď darom sily,
kde srdcia rozpoj poraní.*

*Útechy zrno vlož do pustých záhrad času,
zhrej láskou domy studené,
plač jasieľ rozozvuč do úsmevného hlasu.
núdznosti utíš úpenie.*

*Zaujmi miesta tie, čo sudby pazúr tvrdý
alebo satan prázdnu dal
a nadovšetko to, čo zrelo v križi smrti,
so zeme prenies v nebies dial.*

*Svedkyňa našich dní, čo s nami dávaš prsty
do rosy, kvetov, do blata,
požehnaj žitiu zvlášť, čo dar svoj zplna hrsti
do božej dlane ukladá.*

Spytovanie svedomia.

Dr. Inocent Müller, OP.

Človek musí poznať svoje dobré i zlé sklony a vlastnosti, keď má úprimnú vôľu v duchovnom živote pokračovať. Ale toto sebaopoznanie býva ťažké. Človek nerád skúma ten malý svet — mikrokozmos — ktorým je sám, viacej ho prifahuje, vábi vonkajší svet. Vnútro človeka, hoci je také bohaté a zaujímavé, ostáva neraz zanedbaným úhorom a človek si myslí, že bude bohatší a múdrejší, keď sa celý venuje poznaniu vonkajšieho sveta a nie seba. Potom pýcha prekáža poznať a uznať, že máme chyby, pýcha najradšej všetko prikryje, zamlčí, aby človek nevedel, čo je. Keď človek podľahne tomuto pokušeniu, potom je veru zle. Nepozná sa, zväčša myslí si o sebe viacej, ako je, nuž a potom nemôže byť u neho reč o duchovnom pokroku. Najlepší prostriedok na prehĺbenie sebaopoznania a na odstránenie spomínaných prekážok sebaopoznania je spytovanie svedomia. Nebudem hovoriť o rozličných metódach spytovania svedomia, ale iba v základných črtách vysvetlím, čo je spytovanie svedomia a ako ho máme robiť.

Čo je spytovanie svedomia?

Svätý Tomáš Akvinský vraví, že je to podrobná rozprava, v ktorej sústreďujeme mysl na svoje myšlienky, túžby, slová a skutky, aby sme ich shodnotili. Na inom mieste Anjelský učiteľ píše: Pousiluj sa aspoň raz cez deň poznať, ako si strávil čas, s kým si bol cez deň, čo si myslel, čo si vravel, čo si počul alebo vykonal, aby si poznal slabosti jazyka, srdca a smyslov. Rozmýšľaj, v čom a ako si niekoho urazil, či si nedal príležitosť k urážke, a všetko popreberaj vo svojej mysli tak, ako sa stalo. Ide teda o podrobné poznanie našich myšlienok, slov aj činov.

Pravda, spytovanie svedomia nesmie byť len suchopárnym psychologickým konštatovaním našich vnútorných alebo vonkajších prejavov. Aby bolo užitočné pre náš život duchovný, musíme ho vykonať v akomsi nadprirodzenom, božom ovzduší. Na dobré spytovanie svedomia potrebujeme najsamprv pomoc shora, pomoc Ducha Svätého, ktorý skúma hlbiny srdca i duše. Modlitbou musíme si vyprosiť dar vedenia a poznania, lebo účel darov Ducha Svätého je pomôcť nám poznať seba samých, aby sme ľahšie a rýchlejšie prišli k Bohu.

Pri spytovaní svedomia postavme sa v duchu pred vzor nášho života, pred Ježiša Krista. Jeho život máme si denne osvojovať, nesmieme byť len jeho obdivovateľmi, lež jeho nasledovníkmi. Dívajme sa na jeho skutky, ale sledujme najmä vnútorné pohnútky všetkých jeho činov. Potom naše chyby a hriechy ukážu sa nám v celkom novom svetle, lebo jasne uvidíme priepasť medzi svojim životom a životom Krista Pána. Ale vidiac svätosť Syna Božieho a svoju úbohosť nesmieme stratiť odvahu a vôľu uskutočňovať jeho život. Veď Kristus Pán prišiel na svet ako lekár, ktorý myslí len na to, ako vyliečiť naše rany a naše slabosti. Od večnosti túži po tom, aby sme boli jeho bratmi, aby sme boli dieťkami jeho nebeského Otca. Preto v duchu, keď porovnávame svoj život s jeho životom, vyspovedajme sa mu a s pokorným srdcom prosíme od neho odpustenie. To nás posmeli, dodá nám silu a odvahu odstraňovať prekážky a bojovať proti všetkému, čo zamedzuje rozvoj božieho života v duši.

Keď poznáme mravnú hodnotu svojich činov, začneme hľadať príčiny mravnej dokonalosti alebo zloby, lebo len tak poznáme, či sme za tie činy zodpovední. A tu načim poznať, či naše skutky boli dobrovoľné alebo nie, či sme ich vykonali s plným vedomím alebo len polovedome, a napokon, či sme so všetkým súhla-

sili. Takýto rozbor mravnej hodnoty našich činov objasní nám v duchovnom živote veľa. Odstráni úzkostlivosť a presvedčí nás o potrebe vyhýbať aj vzdialenejším príležitostiam k hriechu, ktoré vplývajú na naše skutky nepriamo a vzdialene. A aby sme vedeli byť pri úsudku nestranní, predstavme si, že pri spytovaní svedomia večný Sudca nám vraví: Vyďaj počet zo svojho vladárenia. Potom odpovieme na všetko úprimne tak, ako sa stalo, nič nezmenšíme, nič nevykrútime, nič neospravedlníme, čo sa ospravedlniť nedá, ale nad všetkým vyriekneme spravodlivý rozsudok.

Učitelia duchovného života dávajú podrobnejší návod, ako načim postupovať pri zvláštnom spytovaní svedomia. Začiatocníci nech dávajú dobrý pozor na základy duchovného života, nech spytujú, ako pokračujú v pokore, v skromnosti, či ovládajú pohyby svojho tela, či sú opatrní v reči. Všemožne nech sa pousilujú, aby sa nikdy nedopustili ľahkého hriechu s plným vedomím a súhlasom. Preto nech sa presvedčia, či sú pánmi svojich smyslov, najmä či vedia umŕtvovať oči a sluch, či podliehajú vplyvu vášní a či vládnu nad myšlienkami a obrazotvornosťou. A pokračujúci nech sa spytujú, s akým úmyslom konajú svoje práce, či tajne nevyhľadávajú sebachválu, a potom ako plnia svoje stavovské povinnosti. Musia sa tiež presvedčiť o tom, či sa cvičia v tých ctnostiach, ktoré majú užší vzťah s hlbším duchovným životom, napr. či sa cvičia v poslušnosti, v čistote, v tichosti, v trpezlivosti a pod. Tieto ctnosti musia si osvojovať jednu za druhou, ináč ostanú stáť v polovici cesty. No a kresťania na ceste dokonalých tiež nech spytujú svedomie, či túžia po dokonalej láske k Bohu a k bližnému, či sa cvičia žiť a pracovať vo všadeprítomnosti božej a či túžia po odstránení i tých najmenších nedokonalostí.

Veľmi dôležité pri každom spytovaní svedomia je poznanie prevládajúcej chyby. Keď poznáme, že určitá vášeň alebo zlozvyk u nás prevláda, hneď načim si osvojovať tú ctnosť, ktorá je v protiklade s prevládajúcou chybou alebo hriechom. Lebo prevládajúca chyba je naozaj najväčšou prekážkou dokonalosti; istý spisovateľ vraví, že je to veliteľ všetkých ostatných nerestí. A keď porazíme veliteľa, s ním padne všetko ostatné.

Len čo poznáme, ktorá chyba u nás prevláda, začneme najprv s potláčaním jej vonkajších prejavov, aby sme predišli pohoršeniu bližného. Keď napr. prevláda hnev, dáme si pozor na slová, aby sme bližného neurazili alebo tiež nepopudili k hnevu. Potom sa pokúsime nájsť vnútorné príčiny svojich chýb a pokleskov. Presvedčíme sa, či v nás nežije pocit hnevu, túžba po pomste, náklonnosť k posudzovaniu a pod. Lebo to sú pramene, v ktorých sa napájajú a nasycujú všetky vonkajšie prejavy hriechov a nerestí. Ale neslobodno ostať iba pri čírom poznaní príčin hriechov a ich odstraňovaní. Súčasne načim pestovať protipoložné ctnosti, lebo hriech a nerosť len vtedy sú vykorenené, keď na ich miesto nastúpila ctnosť.

Spytovanie svedomia má nás bližšie priviesť k Bohu, preto po každom takomto spytovaní vrúcne poďakujeme mu za všetko, čo od neho máme. Veď od rána do večera zahŕňal nás otcovskou starostlivosťou a láskou, a my sme boli nevďační. Chránil nás proti pokúšeniam, varoval nás pred hriechom, posielal nám svoje milosti, aby sme neupadávali tak často do tých istých chýb. Preto za všetko poďakujeme, a najlepší prejav našej vďačnosti bude, keď denne vždy lepšie využijeme dary, ktoré nám dáva.

Pohľad na božie dobrodenia a na našu nevďačnosť vyvolá v duši cit ľútosti, lebo sme urazili Boha, ktorý bol k nám taký dobrý a

milosrdný. A keď poznáme svoju úbohosť a krehkosť, staneme sa naozaj pokorní, lebo vlastná skúsenosť nás poučí, že padáme na každom kroku a preto nie sme hodní toľkej lásky Pána Boha. Poznáme tiež neoceniteľné dobrodenie svätej spovede, v ktorej sa nám takrečeno do nekonečna odpúšťajú stále tie isté hriechy, ale súčasne naša duša sa naplní radosťou, keď vo svätej spovedi bude môcť ospevovať nekonečné milosrdenstvo nebeského Otca, ktorý je vždy ochotný nám odpúšťať. V našej duši vypestuje sa takto duch pokánia a budeme môcť vyznať so žalmistom: Môj hriech predo mnou je vždycky.

Ďalšie ovocie, ktoré prináša dobré spytovanie svedomia je veľká túžba po zadostučinení a náprave. Človek, ktorý pozná seba a dobrého Pána Boha, samočinne chce niečo podniknúť, čím by napravil minulý život, usmieril Boha a odstránil z duše náklonnosť k zlu. Preto sa rozhodne, že začne žiť novým životom, že použije všetky dobré prostriedky, aby zmenšil počet hriechov a ozdobil sa ctnosťami. Nebude sa veru nadúvať, nebude veľa rátať na svoje sily, lebo vie, že sám len hreší a z hriechu nevie sa vymotať. Ako slabé dieťa padne do náručia dobrého Otca, viac bude dôverovať všemohúcnosti a nekonečnej božej добрote, ktorá je ochotná vždy nám pomôcť, len keď prosíme. Vedomie, že sami sme slabí, privedie nás k pokornej, vrúcnej a vytrvalej modlitbe, v ktorej budeme prosiť Pána Boha, aby vyliečil naše duševné rany, aby nám soslial stále svoje milosti, s ktorými by sme vedeli statočne odolávať zlu a ozdobovať svoju dušu ctnosťami. A toto bude pre nás oveľa užitočnejšie, ako úzkostlivé prehrabovanie sa vo všelijakých chybkách, lebo koniec takého spytovania svedomia bude veľké ďakovanie spojené so silným predsavzatím Pána Boha nikdy neuraziť.

Spytovanie svedomia odкрýva hriechy a pomáha poznať aj ich príčiny, preto v duchovnom živote je veľmi dôležité. Lebo kto v božom svetle vie urobiť správny rozdiel medzi dobrom a zlom, najmä takým zlom, ktoré sa zjavuje aj pod rúškom dobra, pripravuje sa na prijatie mnohých božích milostí. Preto svätý Tomáš píše: Nebuď lenivý cvičiť sa v takomto spytovaní, lebo pokoj a duševná radosť, ktorú ti prinesie, presahuje každú pozemskú slasť.

Pútnik sám.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

Kto nerozumie sebe, ničomu nerozumie; v ničom sa nevyzná, kto sa v sebe nevyzná. Pútnik sa musí vyznať vo svojej ceste, inak by nadarmo mrhal mnohú námahu a pripravil by sa o mnohú radosť cieľa púte, keby sa nevedel dobre vidieť v pútnickej šate. Preto na pútnikovej ceste prvé dôležité je: pútnik sám.

Ernest Hello v knižke, vydannej s názvom „Od ničoty k Bohu“, takto líči jednu stránku pútnikovej šaty: „Človek je zvyklý myslieť, že je a že má. Ale musí sostúpiť na najhlbšie dno svojej priepasti, aby on, ničota, oddelil sa od toho bytia, čo dostal, aby sa zahľadel na svoju holosť a aby volal z neznámej cesty: Nie som! Nie som! Pane, buď milostivý ničote! Hlavu majúce na kolenách, musí ostávať v hlbokom mlčaní ničoty... Keď človek hľadá len na svoju ničotu, Boh na neho hľadá len vo svojom milosrdenstve.“ To je teda prvé, čo pútnik musí vedieť a robiť, že ide k Bohu odetý svojou ničotou ako pravým pútnickým rúchom. Svetlo rozumu samo je celkom zaujaté tým, čo je v jeho blízkosti a teda na povrchu; preto sa chce smiať takej reči. Zvyčajne myslieva o sebe aj o svojom majiteľovi, „že je a že má“, a teraz sa má vmyslieť do presvedčenia, že nie

je a nemá. Zdá sa mu, že človek stojí veľmi vysoko. Ale viera ho vedie do priepasti a priviedie ho až na dno priepasti malou otázkou z dvoch slov: Čo si? Odpovede viery vedú človeka na dno priepasti, aby sa tak stal súci vystúpil až do najvyššej svätyne svojho cieľa, na srdce božieho milosrdenstva.

Svätý Tomáš Akvinský píše, že viera dá človeku celý rozum. Rozumieť, že je, vedieť rozhrnúť povrch a vidieť, čo je skryté pod povrchom, ako sa účinok skrýva v príčine a príčina v účinku. Viera teda ukáže, ako pútnik je účinkom príčiny, ktorá ho postavila na cestu. Aká to silná príčina, všetko obsahujúca a vo všetkom rozhodujúca! Len zostavme niekoľko zaznačených slov Syna Božieho a svätého apoštola Pavla, a hneď sme na dne priepasti ničoty. Pán vyhlasuje, že ani jediný vlások človeka, ani denná potrava najposlednejšieho operenca nevymyká sa zpod vplyvu tejto príčiny. Vyhlasuje, že bez neho človek nemôže urobiť ani to najmenšie. Apoštol Pavol zasa svoju náuku shrňa do jednoduchej otázky, na ktorú nedáva odpoveď, lebo je jasná: „Čo máš, čo by si nebol dostal? Prečo sa chváliš, ako by si nebol dostal?“ A starozákonný prorok presne odpovedal pútnikovi na otázku „Čo si?“ vyhlásením: „Prach si a na prach sa obrátiš“ — ničota podľa vtedajšieho spôsobu reči.

Telesné aj duševné sily, všetky ich diela, výsledky diela a trvanie života, to všetko je ničota so strany človeka samého. Tu musí pútnik najsamprv vidieť, aby potom jasne uvidel svoj cieľ, príčinu, ktorá to všetko robí a bez ktorej by pútnik ani nebol pútnikom ani ničím iným. Pútnik by málo videl, keby sa videl len takým, a nechcel by putovať, keby mu viera viacej neukazovala. Zápor nemôže byť životnou silou ani na krok, tým menej na dôležitú a ďalekú púť. Viera ukazuje taký úplný zápor, aby rozptýlila hmly, zahalujúce bohatstvá kla-

du. Je to prastará myšlienka, ale najlepšie nám povie aj tu, čo má pútnik vedieť: Že totiž Bohu, najmocnejšej príčine, je vlastné niečo robiť z ničoho. A Písmo nám jasne naznačuje, čo milosrdenstvo božie urobí, keď pútnik „zo svojej neznámej cesty volá: Nie som! Nie som“! Apoštol Pavol zasa má pre túto kladnú stránku pútnikovej šaty stručné slová, ale ktoré pre svoju veľkosť človeku berú dych: Chrám boží ste. Ste obraz božej slávy. Ste deti božie a Otec poslal do vašich srdc Ducha svojho Syna, aby volal: Otče! Telo Kristovo ste, údy jeho tela každý. Kristus, Syn Boží, je vašim prvorodeným bratom. Ten Kristus je vašim rúchom. Apoštol Peter zasa všetko to vyjadril svojím spôsobom: Ste z vyvoleného rodu, ľudia boží, kráľovské kňazstvo.

Keď pútnik si je vedomý vlastnej ničoty, vidí sa účinkom Príčiny do všetkých podrobností; môže vidieť, ako táto Príčina ho vierou pozdvihuje z ničoty a nad všetko, čo je okolo neho. Vidí, čo mu božie milosrdenstvo dalo na cestu, aby si na nej rozumel, aby sa v sebe vyznal. Odrazu vidí svoju veľkosť a utešené rúcho dediča najslávnejšej ríše, ríše božej. Svätý Tomáš Akvinský tu zase zasahuje a v podrobnostiach ukazuje, ako sa v skutočnosti javí táto výbava pútnika božieho.

Pútnikovi vo viere dostane sa požehnanej trojice, označenej menami: dary Ducha Svätého, blaženosti, ovocie Ducha Svätého. Dary rozumu a vedenia. Jeho rozum je posilnený svetlom shora, aby mal pochopenie pre hlboké a skryté pravdy, aby sa vedel povzniesť nad krátkozrakosť ľudského rozumu. Dar vedenia naučí človeka správne posudzovať a oceňovať všetko, čo je okolo neho na jeho púti.

Oboje sa prejaví v blaženom smýšľaní, ktoré je vyjadrené blahoslavenstvami, ako ich zostavil vtelený Syn Boží. Najsamprv: Blahoslavení čistého srdca, lebo oni budú Boha vidieť.

Duch veriaceho pútnika vie sa udržať čistý od preludov a omylov, ktoré by mu pozemské sebavedomie chcelo nadiktovať. Všade bude vidieť Boha, najmilosrdnejšiu a najmocnejšiu príčinu, nenechá sa zmiast pozemskými preludmi, nepodľahne zákerným myšlienkam a námietkam ľudským. Druhé blahoslavenstvo zasa dá mu pútnický ráz v každom počínaní: Blahoslavení, ktorí trúchlia, lebo oni budú potešení. Aby pútnik nepodľahol radostiam, ku ktorým ho vábia stvorenia, účinky ako on. Aby sa na ne vedel smutne dívať, keď ho chcú odviešť od jeho najradostnejšej nádeje a chcú mu prekážať na ceste, odvádzajúc ho od cieľa. A aj naopak, aby sa pútnik vedel so svätou radosťou dívať na stvorenia a používal ich ako pomôcky, ktoré mu urýchľujú cestu, pomáhajúc mu vidieť Príčinu a jej neobsiahle a všestranne rozmanité krásy.

Ovocie tej božej siatiny svätý Tomáš Akvinský označuje po svätom apoštolovi Pavlovi menom istoty a menom radosti. Istota na životnej ceste je pútnikovou silou. Nehľadá, vidí jasne na cestu. Nič mu neimponuje, čo sa neshoduje s jeho rozumom a vedením. Pútnik touto istotou, ktorou sa môže honosiť len on, pútnik, získava ozajstnú hrdosť. Nech na ceste stojí čomukoľvek z tváre do tváre, vie, že ho nič z toho nemôže ani ponížiť ani povýšiť. Koho Boh tak povýšil a kto si je vo viere vedomý svojho povýšenia ako výlučne účinku Príčiny, ten od nikoho a ničoho nechce byť povýšený, lebo všetky také povýšenia sú ponížením; vie, že nemôže byť od ničoho ponížený, kým sa vierou drží na výške svojho pútnického chodníka. Svätá hrdosť pútnikova! Ľudsky povedané je to najkrajšia a najutešenejšia časť pútnikovho obrazu a jeho výbavy. Nie div, že z toho všetkého sa musí v duši pútnikovej rozhostiť svätá radosť z takého životného postavenia a údely. Je potešený, bo všetko sa mu

stalo pomôckou na ceste a nič sa mu nemôže postaviť do cesty ako neprekonateľná prekážka. Lebo keď Boh je s nami, kto proti nám? A milujúcim Boha všetko pomáha k dobrému. Tak je odetý pútnik.

Eucharistia - sviatosť.

Dr. Pavol Beňuška.

Prv ako dal Ježiš chlieb a kalich s vínom svojim učeníkom, vďaky vzdával. Matúš a Marek majú pre požehnanie chleba výraz „eulogésas“; ďakovanie pred rozdávaním kalicha vyjadrujú výrazom „eucharistésas“. Pavol a Lukáš týmto posledným slovesom vyjadrujú požehnanie chleba; požehnanie a rozdanie kalicha uvádzajú: „similiter et calicem“. Matúš a Marek striedavo používajú dve slová pre tú istú činnosť, ktorú aj Pavol a Lukáš stotožňujú;¹ pod ich perom oba výrazy sú totožné čo do smyslu. Výraz „eucharistein“ znamená „vyslovovanie vďakovnej modlitby“. Sloveso „eulogein“ znamená požeňať, vysloviť formulu požehnania. Toto požehnanie koná sa „nie tak preto, aby sa predmet vyňal z profánnosti a aby dostal posvätný ráz, ale skôr preto, aby sa chválila dobrota toho, ktorý je jeho pôvodcom“.² Takto aj významove obe slovesá sú si príbuzné a vyjadrujú modlitbu požehnania a ďakovania, čo Ježiš predniesol. Aký obsah mala táto modlitba? Evanjelisti sa o tom nezmieňujú; možno, že Ježiš použil for-

¹ J. Réville, *Les origines de l'Eucharistie (Messe-Sainte-Cène)*, Paris 1908, str. 102 z toho, že Lukáš nemá zmienky o požehnaní a ďakovaní pri poslednom kalichu (22, 20), uzatvára, že Ježiš nepožehnal kalich s vínom. Naproti tomu treba uviesť, že výraz „similiter“ zahalene obsahuje všetko, čo Ježiš učinil pred rozdávaním chleba, teda i ďakovanie (Luk. 22, 19).

² Porov. V. Goossens, *Les origines de l'Eucharistie, Sacrement et Sacrifice*, Paris 1931, str. 178.

mulu, ktorú sa židia modlili pri tejto príležitosti; ale aj to je možné, že predniesol zvláštnu modlitbu.

Keď už požehnal chlieb a vďaky vzdal, lámal ho. O. Holtzmann³ mieni, že chlieb sa náhodne rozlomil v rukách Ježišových. Táto hypotéza odporuje smyslu textu, podľa ktorého Ježiš sám lámal chlieb, aby ho mohol rozdať spolustolujúcim. No, táto čisto materiálna činnosť má aj svoj symbolický význam, ktorý nebol cudzí židovskému prostrediu. Symbolizoval totiž bratské spojenie všetkých, čo jedli z toho istého chleba, ktorý im predsedajúci rozdával.

Spomenutý autor O. Holtzmann aj to pridáva, že v náhodnom zlomení chleba Ježiš videl predzvesť svojej smrti. I keď mnohí súčasní kritikovia neprijímajú mienku o „náhodnom“ zlomení chleba, predsa úkonu Ježišovmu pripisujú aj tento symbolický význam, že totiž v daných okolnostiach predstavuje násilnú smrť, ktorá „zlomila“ telo Ježišovo.⁴ Možnosť aj tejto symboliky nie je vylúčená.

Keď rozlomil chlieb, dal ho učeníkom a vyzval ich, aby jedli: „Vezmite a jedzte.“⁵ Obdobné dôrazné ponúknutie má Matúš aj pre kalich,⁶ kým Marek⁷ zdôrazňuje, že naozaj všetci z neho pili. Je pravdepodobné, že ako Ježiš sám lámal chlieb, tak aj sám naplnil kalich. Evanjelisti to nenaznačili, uvádzajú však,⁸ že všetci pili z toho kalicha, ktorý im Ježiš dal. P. Lagrange, ktorý zdôrazňuje, že pri veľkonočnej večeri každý zo stolujúcich mal svoj vlastný pohár,⁹ pri poslednom kalichu pripúšťa

³ Das Abendmahl im Urchristentum v ZNW 1904, str. 98.

⁴ Porov. Goossens, tamt. str. 179.

⁵ Mat. 26, 6; Mar. 14, 22 má „vezmite.“

⁶ Mat. 26, 27.

⁷ Mar. 14, 23.

⁸ Mar. 14, 23.

⁹ L'Évangile de Jésus Christ, str. 501.

možnosť, že všetci pili z jedného.¹⁰ Takto Ježiš by nebol porušil zvyk. No istotne takto chcel symbolizovať jednotu medzi svojimi.

Eucharistický realizmus.

Ježiš teda požehnal chlieb a víno, vďaka vzdával, rozdal svojim učeníkom, ktorí ich požívali. Načo to? Aký úmysel mal s tým? Kľúč na riešenie tejto otázky dáva pochopenie a výklad najdôležitejšieho výroku, ktorý Ježiš povedal pri poslednej večeri: „Toto je telo moje. Toto je krv moja.“ Aký význam majú tieto slová pod perom evanjelistov? Treba ich brať v smysle realistickom, že totiž Ježiš podávajúc svojim učeníkom chlieb a víno, chcel ich učiniť účastnými mystickým, ale skutočným spôsobom na svojom tele a krvi? Alebo treba chápať tieto slová iba ako symbol, podobu, že totiž týmto hmotným spôsobom chcel vyjadriť dajakú myšlienku? Boj medzi týmito dvoma stanoviskami tvorí históriu smutného zápasu kresťanského sveta o smysel Eucharistie. Načím však priznať, že najnovší takzv. nezávislí kritikovia prikláňajú sa k výkladu realistickému,¹¹ ktorý má za sebou celú tradíciu katolíckej Cirkvi. Taký je totiž prirodzený smysel uvedených slov, ktorý ponúka sa hneď pri prvom styku s textami Evanjelií.

Racionalisti dopúšťajú sa prvej chyby už vtedy, keď nechcú pripustiť vieru v skutočnosti nadprirodzené; vymýšľajú všetko možné, len aby nemuseli pripustiť výklad mysticko-sviatosťný. Avšak viera v nadprirodzenú skutočnosť, v nadprirodzený poriadok priamo sála z každej strany Evanjelia.

Medzi všeobecnými vývodmi, čo stúpenci výkladu symbolického na obhájenie svojho stanoviska uvádzajú, spomínajú, že tento výklad

¹⁰ Tamtiež str. 508.

¹¹ Porov. V. Goossens, spom. dielo, str. 187.

sa veľmi dobre shoduje s tým, čo vieme o spôsobe učenia Ježišovho. Ježiš rád učil v podobenstvách, nemal rád myšlienky abstraktné, vždy vychádzal z konkrétneho, keď chcel svoje učenie poslucháčom urobiť prístupným. Takto vraj použil symbolický úkon pri poslednej večeri, aby vpísal do pamäti apoštolov učenie, ktoré im chcel dať.

Istotne, synoptické Evanjeliá oplývajú prirovnaniami, ktorých bohatstvo dáva podnet k obsiahlym štúdiám,¹² lebo „Ježiš učil mnoho v podobenstvách“. Ale keď poučuje používajúc prirovnanie, vtedy je to často priamo povedané, alebo sa uvádza známa formula: „Kráľovstvo božie podobá sa...“¹³ Konečne porovnanie je patrné aj z o s ú v i s u, takže nik nemôže byť uvedený do omylu.¹⁴

Msgr. Ruch¹⁵ citujúc Wisemanna hovorí, že tento autor dokázal najočividnejšie, prečo tieto slová Ježišove majú sa vysvetľovať v smysle literárnom. Jeho dokazovanie je toto: Niektoré predmety sú symbolické už svojou vlastnou podstatou, ako: busta, portrét a pod. O soche Platóna sa povie: Toto je Platón, pri čom spojovacie sloveso „je“ rovná sa významom slovesu „predstavuje“. Iné predmety nie sú nevyhnutné svojím významom, symbolom, ale používajú sa ako symboly, lebo sú také vžitú, napr.: Táto zástava — to je Francúzsko. Konečne niektoré predmety nie sú symbolmi ani svojou podstatou, ani podľa všeobecného zvyku, ale iba na základe zvláštneho výberu toho-ktorého spisovateľa, ale ktorý vtedy upozorní svojho čitateľa o svojom úmysle. Příklad možno uviesť z *podobenstva o rozsievачovi*,¹⁶ kde je upozornené, že pole je svet.¹⁷

¹² D. Buzy, spom. dielo; L. Fonck, spom. dielo.

¹³ Mar. 4, 26, 30—31; Mat. 13, 24, 31, 33, 37; 18, 23.

¹⁴ Mat. 13, 18—23, Luk. 8, 11—15.

¹⁵ Eucharistie d'après la Sainte Ecriture, v Dict. de Théologie catholique, sv. X., 1035.

¹⁶ Mar. 4, 1—9.

¹⁷ Mar. 14, 13 n.

Ale keď autor používa výraz, ktorý ani svojou podstatou, ani podľa všeobecného prijatia, ani výslovným podotknutím nie je chápaný ako symbol, vtedy nútení sme uzatvárať, že píše v pravom smysle slova, a nie v prenesenom, lebo ak by bol chcel použiť prirovnanie, nebol by pochopený.

Chlieb a víno nie sú svojou podstatou symbolmi tela a krvi; ani nijaký všeobecný zvyk ich za také neprijal. Ježiš nikdy neprirovnáva svoje telo a krv k chlebu a vínu. V opisoch poslednej večere niet nijakého upozornenia o tom, že Ježiš vyslovujúc dôležité slová: „Toto je telo moje, Toto je krv moja“, hovorí to iba symbolicky, používa iba prirovnanie. Oprávnený, ba nútený je uzáver, že nemožno tu ná pripustiť symbolický výklad, lež načim prijať pravý prirodzený smysel slov.

Pravda, v Písme svätom sú viaceré miesta, kde slovo „byť“ znamená „predstaviť“; ale všade v týchto prípadoch buď zo súvisu to hneď možno spozorovať, alebo je to výslovne podotknuté.¹⁸ Na dôkaz, že iba smysel realistickej treba pripisovať slovám Ježišovým, možno uviesť aj svedectvo najstaršej kresťanskej literatúry, ktorá odvolávajú sa na Evanjeliá, chápe tieto slová v smysle pôvodnom. Najmä vzácne je svedectvo svätého Justína. V prvej Apologii,¹⁹ ktorú pripisuje cisárovi, senátu a celému rímskemu ľudu, jasne uvádza, že chlieb a víno s vodou po eucharistickej modlitbe nepodáva sa v kresťanských shromaždeniach ako chlieb a nápoj obecný, ale ako telo a krv Kristova. Na dôkaz toho Justín dovoľáva sa „Pamäti apoštolov“, ktoré sa nazývajú „Evanjeliá“

¹⁸ Ruch, stlp. 1037 uvádza tieto príklady: Gen. 41, 20, 27; Mt. 13, 38, 39; Ján 10, 7; 15, 1; 6. I. Kor. 10, 4; Gal. 4, 24; Apok. I, 20.

¹⁹ I Apol. LXVI; porov. text u Msgr. Batiffola. Études d'histoire et de théologie positive, II. série, str. 8—9.

a cituje tieto slová Ježišove, ktoré povedal pri poslednej večeri. Podobne aj svätý Ignác Antiochejský.²⁰ V najstaršej kresťanskej literatúre niet stopy o tom, žeby niekto tieto významné slová Ježišove ináč chápal, ako v smysle realistickom.

Formuly: „Toto je moje telo, Toto je krv moja“ sú teda jasné, jednoznačné, nie dvojsmyselné. Podmet vety je ukazovacie zámeno „toto“; teda: „Toto, čo vidíte, toto, čo vám ukazujem, čo vám podávam, je telo moje“. Spojovacie sloveso označuje totožnosť medzi podmetom a predmetom vecí.

²⁰ Batiffolle, spom. dielo, str. 39—50.

Spoločnica Prostredníka.

Univ. Prof.

P. Mag. Dr. Gašpar Friethoff, OP.

Keď sme teda uvažovali o samej skutočnosti božského materstva, o jeho podstate a vznešenosti, ako aj o predurčení Márie k nemu, o vonkoncom slobodnom jeho prijatí a aj o hyperdulii, ktorou máme Máriu preto uctievať, teraz zasa máme podľa našej schémy¹ uvažovať o výsade, čo vyplýva z božského materstva, to jest o jej účasti na diele nášho spasenia s Kristom, jej jednorodeným synom.

Svätá matka Cirkev už od prvých čias hľadela na najblahoslavenejšiu Pannu a uctievala ju nielen ako ozajstnú Božiu Rodičku, ale aj ako pomocnicu Krista, zachraňujúceho svoj ľud. Doista božské materstvo, ako sme už povedali, je väčšie ako akákoľvek milosť, ktorú Mária voľakedy prijala v čase alebo vo večnosti. K cieľu smerujú všetky milosti, ktoré dostala; lebo všetky a jednotlivé milosti dostala, aby bola súca Božia Matka. Preto veľmi musíme dávať pozor na to, že táto vý-

¹ Porov. Smer I, 2, 63.

sada účasti (spoločenstva, združenia) nezväčšuje Máriinu dôstojnosť, keďže nič ju nemôže viacej povzniesť ako jej božské materstvo; jednako milosti, pridané k božskému materstvu, napomáhajú dôstojné povýšenie. Dajme príklad (pravda, všestranne nezodpovedajúci, ináč by to nebolo porovnanie, ale presná skutočnosť; ale nie všestranne nezodpovedajúci v bode porovnania, ináč by to nebol príklad a porovnanie): Keď kráľovský syn uzavrie morganatické manželstvo a kráľ manželku svojho syna povýši medzi šľachticné, bezpochyby tá žena má väčšiu dôstojnosť, že je manželkou kráľoviča, než z toho, že patrí medzi šľachticné; a predsa vecne je vznešenejšie, keď kráľov syn má manželku šľachticnú, než takú, čo nepatrí medzi šľachticné. Tak nijaká pridaná milosť nemôže Máriu viacej povýšiť ako jej božské materstvo, a jednako vecne je vznešenejšie, že Matka Božia aj inak je povýšená.

Teda od starodávnych čias Otcovia a cirkevní spisovatelia pripisovali Márii účasť na spasnom diele Kristovom, kladúc ju proti Eve v takzvanom protikladnom porovnaní. Boh totiž v diele obnovenia veľmi múdre rozhodol zachovať ten istý poriadok, aký bol v diele pádu, ale tak, aby výsledok bol vonkoncom opačný, čo Tertulián takto vyjadril: „Boh obraz svoj a podobnosť svoju, ktorú diabol vychytil, horlivo nasledujúcou činnosťou opäť získal.“²

Keďže totiž Eva v raji bola ešte pannou a keďže diabol, v hadovi skrytý, zvedol ju k hriechu, počiatok oboch udalostí, totižto pádu a obnovenia, podivne sa shoduje: Obidve líčenia³ teda začínajú od pobádania anjela, usilujúceho o súhlas panny. V oboch vraví sa tiež o mužovi, ktorého žena privádza; v oboch je tiež víťaz a premožený.

² ML 2, 732.

³ Gen. 3, Luk. 1.

Porovnanie však je protikladné: V prvom prípade hovorí sa o zlom anjelovi, v druhom o dobrom anjelovi; v prvom prípade o zle zasluhujúcom súhlase panny, v druhom o záslužnom súhlase panny; v prvom prípade teda o hriechu a to nevery, pýchy a neposlušnosti, v druhom zasa o ctnostnom skutku a to viery, pokory a poslušnosti. Neposlušná panna zviedla aj svojho muža, čo dalo základ biede ľudského pokolenia, kým poslušná Panna uvádza toho Muža, ktorý všetko obnovuje, preto ona Panna je príčina našej radosti. Teda miesto premoženého Adama kladie sa nový Adam, víťaz; miesto Evy, spoločnice premoženého, zasa nová Eva, spoločnica Víťaza. A diabol, zlý anjel, ktorý v prvej tragédii zvíťazil, v druhej je premožený večitým víťazstvom.

Doista Evin moment nie je len čosi prípadkové, — nakoľko totiž zviedla svojho muža, ktorý je tiež vinný, keďže aj on je obdarený dokonalou slobodou — ale ona je ozajstná jeho spoločnica, jemu pridružená v diele pádu. Veď Adam iba tým preniesol hriech a jeho následky na svojich potomkov, že im dal ľudskú prirodzenosť, ktorá neporušená vvšla z božej ruky, ale Adamova vina ju narušila. Lež to môže len so spoluúčinkovaním svojej spoločnice, ktorá, pravda, volá sa Eva (Chawwa), „matka živúcich“, ale skutočne je iba matka umierajúcich. Preto porovnanie pýta, aby sme aj Márii prisúdili ozajstnú príčinnosť. A tak porovnaniu zadosť neurobíme, ak spoluprácu Máriinu nepredĺžime nad jej fyzickú spoluprácu, ktorou počala a porodila Spasiteľa. Voľačo musí závisieť od samej Márie; bo sami Otcovia v tomto porovnaní poukazujú na pravú činnosť, na ľudský skutok, na vplyv, závisiaci od samej vôle.

Preto takto zostavujeme ono protikladné porovnanie:

S jednej strany:

Anjel (zlý) pobáda.

Panna Eva súhlasíac (neverne, pyšne a neposlušne), dáva pôvodcu pádu ľudského pokolenia.

Adam so spoluúčinkovaním spoločnice robí ľudské pokolenie nešťastným.

Diabol — vífáz.

S druhej strany:

Anjel (dobrý) pobáda.

Panna Mária súhlasíac (vo viere, pokore a poslušnosti), dáva pôvodcu obnovenia ľudského pokolenia.

Nový Adam so spoluúčinkovaním spoločnice vykupuje ľudské pokolenie.

Diabol — premožený.

Teraz môžeme uviesť troch svedkov tejto náuky, ktorí sú, veru, veľmi závažní: Svätý Justín, svätý Iren a Tertulián.

A základ toho nie je len v tom, že patria medzi najstarších, ale aj že prináležia k najhlavnejším cirkvám: Svätý Justín totiž patrí k rímskej cirkvi, svätý Iren, ktorý ako mladík počul svätého Polykarpa, žiaka svätého Jána, evanjelistu, zasa predstavuje cirkev východnú; Tertulián však cirkev africkú. Keďže teda títo najstarší svedkovia nepredkladajú toto porovnanie ako voľačo nového, ako by to najnovšie oni alebo iní vynášali, ale ako poslucháčom obecne známe, to dokazuje, že veriaci už vtedy v celej Cirkvi vedeli o tomto učení, a to ako od predchodcov prijatom. Inými slovami: Vidí sa, že toto učenie, čo všetci už v najstarších časoch mali a podaním od predchodcov prijali, k nim prišlo od apoštolov.

Napokon Otcovia nachádzajú prvky tohto porovnania v samom Písme svätom, v knihe Genezy a v Evanjeliu svätého Lukáša;⁴ ale príležitosťou je im zjavené učenie svätého Pavla, ktorý rozvinute Adama kladie proti Kristu, volajúc ho „obrazom budúceho“.⁵ Preto, keď samo Písmo sväté vífázstvo nad diablom nepri-deľuje len semenu ženy, ale aj samej žene (Boh

⁴ Gen. 3, Luk. 1.

⁵ 1 Kor. 15, 20—23 a 45; Rim. 5, 12 n.

totiž kladie nepriateľstvo medzi hadom a ženou), Otcovia učenie, čo od svätého Pavla prijali o protikladnom porovnaní Adama s Kristom, dôsledne dokončujú a sceľujú, aby bolo medzi Adamom a Evou na jednej strane a medzi Kristom a Máriou na druhej strane.

Svätý Justín (okolo r. 165): „Vravíme, že je aj Synom... aj z Panny narodeným človekom, aby ako neposlušnosť, od diabla pochádzajúca, začala, tak sa aj skončila. Eva totiž, keď bola pannou a nedotknutou, po počatí hadovej reči zrodila neposlušnosť a smrť, Mária však panna, keď prijala radostné prisľúbenie, oznamujúcemu anjelovi odpovedala: Nech sa mi stane podľa tvojho slova.”⁶

Svätý Iren (okolo r. 202): „Preto aj Pavol nazval Adama ‚obrazom budúceho‘. A preto aj Máriu vidíme ako poslušnú pannu, keď hovorí: Ajhľa, dievka Pánova, nech sa mi stane podľa tvojho slova. Evu zasa neposlušnú... Ako ona... tým, že bola neposlušnou, stala sa príčinou smrti aj sebe aj celému ľudskému pokoleniu, tak aj poslušná Mária stala sa príčinou spasenia aj sebe aj celému ľudskému pokoleniu... Ale tak aj Máriina poslušnosť rozviazala uzol Evinej neposlušnosti. Čo totiž panna Eva zaviazala neverou, to Panna Mária rozviazala vierou.”⁷

Tertulián (okolo r. 222): „Veď ešte do panny Evy vkradlo sa slovo, budujúce smrť; do panny tiež malo vstúpiť Božie Slovo, stavajúce život, aby čo toto pohlavie priviedlo do záhuby, to isté pohlavie opäť spasilo. Eva uverila hadovi, Mária

⁶ PG 8, 710.

⁷ PG 7, 958.

uverila Gabrielovi. Čo oná veriac spáchala, táto uveriac zničila."⁸

Pripojujem ešte text svätého Epifana (okolo r. 403), ktorý začína od podivného mena Evy, „matky žijúcich“ a od Máriinho pôrodu a jednako nezabúda na činnosť Márie, závisiacu od jej slobodnej vôle, a výslovne sa odvoláva na nepriateľstvo, čo Boh vyhlásil medzi hadom a ženou. Vraví: „Toto je tá (to jest Mária), ktorú načrtla Eva, čo pod akýmsi záhadným obalom nazýva sa matkou žijúcich. Lebo Eva vtedy bola nazvaná matkou žijúcich, keď už začula slová: „Prach si a na prach sa obrátiš“, to jest po spáchanom hriechu. To je veru podivné... Jednako Panna Mária naozaj sám život uviedla na svet, aby živého zrodila a bola Máriou, matkou žijúcich... Ale ešte iné je pri obidvoch, to jest pri Eve a Márii,... lebo Eva priniesla príčinu smrti ľudskému pokoleniu, ktorá preniesla smrť na celý svet; Mária dala príčinu života, ktorá nám darovala sám život... Keďže však Eva nepoddajnosťou urazila Boha, keď ešte bola v rajských záhradách, preto panna stratila poslušnosť, vlastnú milosť... Lebo Boh tam hadovi povedal: „Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou, medzi tvojím semenom a jej semenom.“ Ale takéto semeno ženy nikde nemožno nájsť. Preto iba načrtnutím a podobnosťou s Evou vraví sa o onom veľkom nepriateľstve, v ktorom bude s týmto potomkom had a ten, čo bol v hadovi, diabol, kypiaci nenávisťou."⁹

Svätý Ján Damascenský (okolo r. 753): „Aj keď prvá Eva zavinila spreneveru a skrze ňu smrť prišla, jednako Mária, poslušná božej vôli, podvodného hada oklamala a svetu nesmrteľnosť vrátila."¹⁰

⁸ PL 2, 827.

⁹ PG 42, 727.

¹⁰ PG 96, 671.

Lahko by sme mohli uviesť veľa takýchto textov; predsa stačia tie, čo sme dali. Pripojíme len niekoľko mien, ako: Origenes, Cyril Jeruzalemský, Efrem Sýrsky, Zeno Veronský, Ambróz, Hieronym, Augustín, Germán, Severián, Níl, Bazil, Antipater Bostr., Teodor Stud., Sofronius, Andrej Krétsky, Tarasius, Fulbert, Bernard atď. Doista nikto nezapiera, že veľmi dôležité je skúmanie, ktorým sa ešte viacej určí presný význam spomenutého porovnania. Jednako rozhodne musíme zapierať, že bez tohto ďalšieho určenia pri jednotlivých svedkoch ono porovnanie, napospol od Cirkvi prijaté, nakoľko ide aj o veky aj o krajiny, a samým Písmom svätým podopreté, nie je mocným dôkazom, ktorý by presvedčil o pravdivosti zamýšľanej veci. Z toho zrejme vidno, že Mária nielen tým spoluúčinkovala na našom spasení, že zrodila Spasiteľa, inými slovami: že je najsvätejšou Božou Rodičkou, ale aj svojou vlastnou činnosťou, lebo len takto stojí proti Eve, ktorá pre hriešny skutok je príčinou nášho zármutku. A preto opäť zdôrazňujeme Máriinu vieru, poníženosť a poslušnosť, ktoré nielen žiaria, lež najviacej žiaria pri zvestovaní. Preto zvyčajne vravíme: Ono porovnanie ukazuje spojenie čiže sdruženie Márie s Kristom-Prostredníkom. Tým je dokázané, že Mária je Spoločnica Krista-Prostredníka, nová Eva.

List študentovi.

Prof. Juraj Kohút.

Mladý priateľ.

Tvoj život je veľmi pestrý a zaujímavý. Samý výkyv, hore i dolu, samý elán, za dobro i za zlo. Rozputnaná búrka citov strieda sa s mlkvým bezvetrím, úpek s chladom, nezmeraná láska so svrchovanou nenávisťou. Hladina

Tvojho života je zriedkakedy pokojná, nevieš a nemôžeš byť vyrovnaný. Ctnosť bojuje v Tebe s hriechom, zápal za sväté záujmy duše s hriešnymi sklonmi, nebo s peklom, Boh so Satanom. V každom človeku sa odohráva takýto proces, ale v mladých ľuďoch je on vystupňovaný. Tento boj nenávidiacich sa síl je prirodzený a je Tvojej duši veľmi na osoh. V ňom je obsiahnutá dynamika života, napätie, v ktorom sú predpoklady Tvojho duševného vzrastu a napredovania. Nájdú sa síce aj takí ľudia — a možno i medzi Tvojimi vychovávateľmi — ktorí Ti budú toto napätie zazlievať, ktorí Ťa nebudú chápať. No ubezpečujem Ťa, že sa ho nemusíš báť. Život musí mať dynamiku. Odvtedy, čo naši prví rodičia zhrešili a čo Boh obetoval svojho Syna na kríži, je v nás konfrontácia milosti s dedičným hriechom a večný boj medzi týmito dvoma mocnosťami.

V tejto dynamike korení aj iná potrebná a veľmi užitočná črta mladosti — nespokojnosť, vôľa revidovať tradičné hodnoty, revolučnosť. Nechceš sedieť, kde Ťa iní posadia, nechceš chodiť, ako Ti iní ukazujú, nechceš myslieť, ako iní myslia, nechceš veriť, ako Ti kážu veriť. Si zvedavý, chceš všetko ochutnať a vyskúšať. Prídeš na to, že sa dá sedieť aj na plote, že sa dá chodiť i na rukách, že sa dá rozmýšľať i opačne, ako myslí Tvoje okolie, že sa dá veriť aj v to, v čo iní neveria, ba že sa v určitých oblastiach ducha dá i neveriť. A zasa viem, že vo Tvojom okolí sú ľudia, ktorí sa boja akéhokoľvek prejavu nespokojnosti, akéhokoľvek úsilia o revíziu hodnôt, o strachu pred revolúciou ani nehovoriac. Zvykli si vidieť v nespokojnosti neplodný odboj, v revízii hodnôt deštruktivnosť, v revolúcii krvipreliatie a oheň. Zaiste, nespokojnosť a revolúcia môžu priniesť aj zlo, tým skôr u mladých, ktorí sú náchylní k prehkosti a násilnosti. Ale na druhej strane bez nespokojnosti je nemysliteľný pokrok, bez

revízie a revolúcie je nepredstaviteľné zdokonaľovanie života a jeho podmienok.

Zo životnej dynamiky, nespokojnosti a revolučnosti srší energia. Tá istá energia však drúžga hory i stavia paláce, odnáša hate aj poháňa stroje, kope hroby aj povznáša človeka do stratosféry, zabíja ľudí aj spríjemňuje im život. Záleží len na tom, ako ju človek ovláda a ako ju usmerňuje. V Tebe životná energia rozvíňuje boj. Samotný boj nie je nič zlého, ak výsledok boja poskytuje Tebe a iným, uprostred ktorých žiješ, kladný prínos, čínorodé podnety, šťastie, radosť, úsmev.

Už pri letnej prehliadke spoločnosti ľudskej badaš v nej mnohé chyby: primálo lásky k bližnému, priveľa nenávisť a zlomyseľnosť; primálo sebakritiky, priveľa márnomyseľnosť; primálo zásadovosti, priveľa hmotárskej vypočítavosti; primálo úprimnosti, priveľa pretvárinky; primálo starosti o dušu, priveľa úcty k telu a smyselnosti; preto aj primálo čistej radosti a priveľa plaču a zúfania, primálo úcty k životu a priveľa krvi.

A teraz si predstav, ako by vyzerala ľudská spoločnosť, ak by v nej zavládol duch Kristov — ozajstná božia obec, s jediným zákonníkom Desatorom. Krásu takejto obce Ťi ukážem na troch príkladoch.

I. Kristus za hlavné pravidlo vzájomného spolunažívania ľudí určil: Miluj bližného svojho ako seba samého! Milujte aj nepriateľov svojich a dobro čiňte tým, čo vás nenávidia! Hrozný zákon, viem, otriasa celou bytosťou a je, zdá sa, nad ľudské sily. Či však možno hovoriť o hlbokéj láske tam, kde platí zásada: Do, ut des? Na svete nieto nič ľahšieho, ako milovať človeka, ktorý ma zahŕňa priazňou, obsýpa darmi, chváli, hladká, stará sa o môj život, ktorý má také náhľady na životné otázky ako ja. Ale milovať človeka, ktorý mňa nenávidí, ktorý ma okradol, poranil na tele alebo na cti,

ktorý je opačného smýšľania ako ja, to je láska, akej je súca len bytosť omilostená, rajscky šlachetná, preniknutá tajomstvom Lásky ukrižovanej na Golgote. A myslíš, že Ty nemáš sily na takú lásku? Mýliš sa. Využil si už všetky prostriedky, ktoré Ti podáva Boh? Vieš odpustiť urážlivé slovo svojho priateľa? Vieš potlačiť v sebe mierny hnev, ktorý vznietil v Tebe spoluhráč pri hre? V maličkostiach sa musíš premôcť, odpustiť, zasiaľ lásku aj tam, kde je nezaslúžená. Vidiš, tu je pracovné pole pre Tvoju energiu, tu buď revolucionárom, vzbúr sa proti svojim tradičným chybám! Si predmetom veľkej nenávisťi, utrpel si ťažkú krivdu? Vyžaluj sa siedmimi ranami trpiacej Márii, odokry svoje srdce pred oplúvaným, trňovou korunou ozdobeným, do srdca kopijou zasiahnutým, ukrižovaným Ježišom. Prijmi od neho útechu a liek, spoj svoje utrpenie s jeho utrpením. Pomodli sa za svojho protivníka.

Vo svete vidíš mnoho sebeckta, sociálnej nespravodlivosti, málo charitatívnej dobrosrdečnosti. Aj z toho vznikajú rozbroje, stávkky, vraždy. Toľko sa popísalo o sociálnej revolúcii, ktorá má vyrovnať spoločenské protivy, ktorá má ukojiť životné potreby chudobného ľudu. A výsledok? Parlamentárnym zákonom sa nedá nadiktovať láska, tá je faktom srdca, srdca, ktoré si uvedomuje, že aj pozemské majetky stvoril Boh, že i ony majú hlásať slávu božiu na zemi, že aj v nich je dôkaz jeho lásky, v ktorej ho treba nasledovať. Ako teplo a útulne by bolo na svete, keby sa všade uplatnila láska a pokoj! V rodinách by prestaly tiecť slzy, zavládla by úcta, miesto preklínania by zaujalo požehnávanie. V obci by prestala nežičlivosť, krádeže, bitky. A medzi národmi by panovala dobrá vôľa, shoda, mier, spolupráca a — blahobyť. Ani tento ideál nie je neuskutočniteľný. Ale revolúciu musíme začať v sebe. Z jednotlivcov sa skladá rodina, z rodín obec, z obcí

národ. Ak budú jednotlivci šľachetní, bude milosrdná a spravodlivá i rodina i obec i štát. Aj Ty máš — síce skromnučké — možnosti sotrieť nejednu slzu s tváre ubiedeného chudáka, ubitej siroty, nuž otvor svoje srdce, nauč sa zrieknuť najprv nepatrnej maličkosti, neskoršie, keď budeš majetnejší, prinesieš aj väčšie obeť. Ak Ťa život postaví na vedúce miesto, zvyknutý na sociálnu lásku svojím vplyvom budeš sa môcť aspoň vo svojom prostredí zaslúžiť o odstránenie biedy a nespravodlivosti. Aj pre takéto sebazaprenie potrebuješ energiu. Máš jej dosť. Využi ju teda!

II. Smyslom kresťanského života je uskutočňovanie hesla: Modli sa a pracuj! A čo vidíme? Priveľa príživníkov. Jedni otročia práci, druhí otročia lenivosti. Jedni pracujú od svitu do mrku, nepoznajú oddychu, nevedia, kedy je sviatok; iní majú ustavične sviatok, žijú z mŕtvol pracujúcej vrstvy, smysel svojho života vidia v kultúre žalúdka a módy, v užívaní radosti dňa a noci a v sugerovaní dojmu svojej dôležitosti. Takáto kultúra už zabila ne jeden národ, a ver, že ich ešte mnoho zabije. Aj bez práce sa dá žiť — presvedčujeme sa o tom denne — ale taký život 1. je predmetom oprávnenej nenávisťi a závisťi (čiže zla), 2. je na škodu celku aj jednotlivca (lenivosťou duch meravie a telo sa degeneruje), 3. je pozbavený mravnej radosti, ktorú prináša len užitočná práca, víťazstvo vôle, tvorenie hodnôt (taký človek musí mať veľmi otupené svedomie, keď si neuvedomuje, že sme všetci zodpovední za krásu a dobrobyt národa a ľudstva). — Pracujúci ľudia zasa často zabúdajú na veľmi dôležitý moment: že práca musí byť posvätená modlitbou, musí byť požehnaná. Robia, potia sa, ale radostných výsledkov nevidia a necítia; ich práca je bez mravnej hodnoty, preto i bez požehnania, tvoria len surové hodnoty. Veru, mladý priateľ, i mozole musia mať svoju mys-

tiku, musia oslavovať Boha, musia hlásať jeho dobrotu a veľkosť, musia sa spojiť s vďačným srdcom, preniknutým milosťou; i práca musí byť započatá a sprevádzaná Duchom. — Však by bol blažený život, keby všetci ľudia statočne pracovali a keby práca nás všetkých mala pečať lásky k Bohu a lásky k bližnému?! A Ty sa nemôžeš ponosovať, že nemáš čím prispieť k uskutočneniu takej ideálnej perspektívy. Práca máš dosť aj v škole aj doma. Nuž konaj ju statočne. Čím viac sily vydáš na užitočnú prácu, tým menej jej ostane pre náchylnosť k zlu, čím viac milosti si vyprosíš pre prácu, tým slabšia bude nad Tebou moc zlého ducha, tým menej hryzenia svedomia a tým viac duševnej slasti.

III. Boh dal ľudstvu prikázanie: Nezosmilniš. Človek však vo svojej pýche vzbúrili sa proti čistej ľúbosti, trhá so stromu poznania skôr, ako je na to oprávnený. Následky? Choroby moderného malomocenstva, manželská nevera, zanedbávanie výchovy dieťaťa, duševne i telesne krpaté potomstvo, plač a hnev. Ba vo svojej neviazanosti klaniame sa pliaga, smysel života vidíme tam, kde je strašná nesmyselnosť, a tak zneužívame seba, svoje telo — príbytok nesmrteľnej duše, ktorá patrí Bohu — znova križujeme Krista a váľame na seba hnev boží. Nazdávaš sa, že svojvoľné vyžívanie sa je prirodzené, mravná čistota neprirodzená? Zabúdaš, že prirodzenosť ľudská je odchodná od prirodzenosti živočíšnej, že človek má okrem smyslov a vegetatívnej duše aj rozum, ktorý má vznešenú úlohu: kontrolu našich činov, usmernenie našich citov, teda i pudovosti. Ak je bujná chlipnosť prirodzená u zvierat, nie je ona taká u ľudí, ktorí sú korunou všetkého tvorstva. Či chceš žiť na úrovni zvierata? Neveríš, že dnešné ľudstvo sa v bolestiach svíja a všelijaké hrôzy prežíva pre hriech sodomský? Ak budeš skúmať dejiny, uhodnoveríš si

toto poznanie. Ako dobre by bolo na svete, keby nebolo tohto hriechu a jeho následkov! I Tebou najväčšmi lomcuje príval telesných vášní. Sme ľudia, i ja i Ty... všetci... všetci musíme znášať účinky dedičného hriechu, nám všetkým je hriech sladký. I svätých najväčšmi trápilo telo. (Svätý Pavol, pustovník, svätý Augustín atď.). Ale keď sa im podarilo potlačiť hriešne city, i Tebe sa to podarí. I svätí boli len ľudia, krehkí, zafažení. Keď im Boh poskytol pomoc, i Tebe ju poskytne, len si ju musíš vyprosiť, musíš rozraziť nebesá a donútiť ho svojimi modlitbami. Cum alii et aliae potuerunt, quare tu non, Augustine...? Ak už naozaj neveríš, že holdovaním telu naozaj urážame Boha a privolávame na seba jeho hnev, pýtam sa Tvojho chladného rozumu, čo myslíš, že viac škodí človeku: sebaovládanie, či bohapustá svojvoľnosť? Čo väčšmi ponižuje a ničí ľudstvo: zdržanlivosť, alebo užívanie „rozkoší“? Počul si, že by bola mravná čistota zavinila nejaké zlo? — Ty túžiš po hrdinstve, každý mladík po ňom túži. Čo myslíš, že je väčšie hrdinstvo: udúšať v sebe ozyvy smyselnosti, či povolovať im? Nuž staň sa hrdinom! Pozdvihni ľudstvo víťazstvom nad svojimi mocnými slabosťami! Nedôveruješ svojim silám? Nesmieš preceňovať následok dedičného hriechu a hlavne nesmieš podceňovať moc milosti. Naopak, musíš z nej veľa čerpať; je ľahko prístupná každému, kto úprimne túži vymaniť sa z pút prízemného života. A využi skryté sily svojej mladosti. Buď nespokojný, ale najsamprv so sebou, revoltuj, ale najprv proti svojim chybám, zdrúžgaj svoje doterajšie ja — ak bolo, pravda, slabé — a vystav zo seba ozajstný chrám duše. Ťažká operácia to bude a bolestná. Ale či možno operovať bez ťažkosti a bolesti? Budeš mať nekonečnú, nadzemskú radosť, akú Ti neposkytne nikto a nič.

Ako vidíš, ľudstvo si základne poplietlo hodnoty. Nenávidí, hoci hodnotou je láska, je krvilačné, hoci hodnotou je pokoj; je sebecké, hoci hodnotou je štedrosť, zbiera poklady tohto sveta, hoci hodnotou sú klenoty srdca a duše, vykorisťuje, hoci hodnotou je sociálna spravodlivosť; ničí si zdravie, hoci hodnotou je večná mladosť; oddáva sa záhaľke, hoci hodnotou je konštruktívna práca; preceňuje svoje sily, hoci najväčšou hodnotou je milosť; urážame svojho Stvoriteľa, hoci sme stvorení na to, aby sme ho poznávali v jeho láske, jeho milovali za dary života a nekonečnú dobrotu, jemu slúžili vo svojej pokore, aby sme sa po smrti tešili z bezprostredného pohľadu naň a ho so všetkými vyvolenými chválili a velebili.

Som presvedčený, že si želaš pokrok ľudstva, a to pokrok k dobru. Preto reviduj hodnoty, postav na prestol hodnoty dobré, odvrhni od seba hodnoty pochybné a zlé. Vidiš, že vo svete nie je tak, ako by chcel Kristus a ako by bolo ľudstvu na osoh. Vyhlás skazenému svetu revolúciu a zorganizuj ju aj vo svojom kruhu. Využi svoju nespokojnosť, vzlet a mobilizuj úderníkov nového života, aby všetka mládež slovenská pripravila svojmu národu radostnú budúcnosť, požehnaný život, život v Duchu lásky, pravdy a spravodlivosti.

Hej, chtenie dobra — praj ho! — túženie
po kráse — posilň ho! — a snaha verná
ku pravde — stvrď ju! — toť vôd žarných prúdy,
toť slnka lúče nové, ktoré ľad
sú povolané stopiť, rozviazať
pút reťaz otrockú a ľahkou vzpruhou
nás nad nerest vzniesť nižin plačlivých...

(Hviezdoslav).

Najprv však usiluj sa odstrániť v sebe výkyvy smerom dolu, využi vzlet k dobru, uvoľni búrku citov lásky k Bohu a ľudstvu, umožni v sebe víťazstvo ctnosti nad hriechom, víťazstvo neba nad peklom, Boha nad Satanom!

Desať strún duševnej harfy.

Blahoslavený Venturín Bergamský, OP.

Zaspievam ti chvály na citare s desiatimi strunami (Ž. 143, 9). Drahý môj priateľ, urobíme to, lebo chceme zahrať Pánu nebeských vojsk pieseň, ktorá sa mu páči. V rukách máme gitaru s týmito desiatimi strunami.

1. Pokora. Nech si ktokoľvek, čo túžiš páčiť sa Kristu, pokladaj sa vždy za celkom ničomného a nehodného toľkých božích dobrodení; neuspokoj sa so sebou, chci sa páčiť iba Bohu; neusiluj, aby ťa bližný mal za pokorného, ale za človeka bez ceny; uznaj svrchovanú dobrotu božiu, lebo ako biednu smietku, stále nevernú a hotovú urazíš majestáť Najvyššieho, povýšil ťa Boh za svojho služobníka, a čo viac, vzal za vlastné dieťa. Nemyslí, že urobíš veľa, slúžiac Bohu, ale že veľa dostaneš, ak prijme tvoju slabú a biednu službu.

2. Radosť zo skúšok. — Nech ťa nič netrápi, ak to len nie je ľahkosť, s ktorou hrešíš, všetko, čo ťa vovádza do hriechu a odvádza od dobra; ale nech ťa i trápenia, urážky a zarmútenia potešujú; miluj zo srdca tých, čo ti ich pôsobia, chváľ za ne Boha a uznaj, že nevieš poďakovať za také veľké dobrodenie: Koho Boh miluje, toho napráva a trestá; aj protivensť nás nabádajú k Bohu.

3. Chudoba. — Chudoba a bieda nech sú ti milé pre Krista; nehľadaj časné dobrá a netuž po ničom, ak to len výslovne nepotrebuješ: usiluj sa o dokonalosť v chudobe a telesnom odriekaní. Pokladaj za veľkú česť, že Kristus, Kráľ kráľov a Pán pánov, ošatí ťa, svojho biedneho sluhu, a žalostný močiar urobí podobným sebe; čím viacej bohatstva máš v časných dobrách a rozličných pôžitkoch, plač stále viacej nad sebou samým, lebo ďaleko si od Kristovho obrazu. Miera na to, či sme ďaleko od nebeskej lásky, je, či sa nám páčia nižšie dobrá: pre osvietenú dušu svet je bez čarov.

4. Sebazaprenie. — Vo veciach dobrých a ľahostajných rob vždy podľa vôle bližného, nie podľa vôle svojej. Zvykaj tiež neprejavíť svoje túžby a radostne plniť záľuby druhého, pravda, v dovolených veciach uskutočňovať podľa možnosti jeho chvályhodné žiadosti, ak nejako o nich zvieš.

5. Dobrota. — Nepohŕdaj nikým, nech je akokoľvek biedny, ale miluj skôr všetko materinskou láskou a cíť to, čo by cítila matka k jedinému, vrele

milovanému synovi. Všetky útrapy bližného pokladaj za svoje; rob mu, čo chceš, aby ti robil, pravda, v medziach možnosti; chovaj sa ku každému, ako káže súcť a cíť materinský; nech ti nikto nie je menej ako otec alebo matka.

6. Zhovievavosť. — Neodsudzuj nikoho pre hriech, lebo nevieš, čo dokáže božia milosť v človeku; keď sa zdá, že niekto je hriešny, znes jeho chybu sto ráz ľahšie ako skúšku smrti. Predstav si, že duša, ktorá je takto ranená až na smrť, je hodnotnejšia ako všetky telá; a ako chránim svoje telo od záhuby, tak, ba viac, mám sa usilovať zachrániť svojho bližného od hriechu, prípadne modlitbou, dobrými úmyslami a dobrým príkladom ho už z hriechu vyslobodíť.

7. Starosť o bližného. — Miluj dobro bližného ako svoje: ako radosť dieťaťa teší i matku, tak nech ťa teší ten, kto sa ti páči; hovorím o dobre duševnom, ktoré vedie k duševnému. Aj keby o teba išlo, musíš mu poskytnúť, čo len môžeš, musíš sa však o neho aj starať; maj o svojom bližnom vždy lepšiu mienku, ako môžeš mať z toho, čo vidíš. Nakoľko ide o časné dobro, nechaj mu niekoľko radostí podľa pomerov, len aby to, pravda, nebolo prekážkou v duševnom dobre.

8. Boh nadovšetko. — Miluj iba Boha a miluj ho preto, že je Boh. Vo všetkých veciach miluj ho úprimne, bez výhrad. Nech ťa nezvedie svätosť jedného človeka (nech je akákoľvek) alebo množstvo jeho dobrých skutkov, aby si ho potom miloval, a to mimoriadne a výlučne; Miluj ho ako družného priateľa, ale, odporučiac Bohu všetkých svojich priateľov, miluj najviac jeho, najlepšieho. Môžeš však dobré odplácať dobrým a modliť sa najmä za svojich dobrodincov, za spásu ich duše.

9. Prítomnosť božia. — Nech hocičo robíš, aj keď si akokoľvek zaneprázdnený, maj v srdci Boha a neusiluj činom alebo úmyslom o nič iné ako o jeho oslávenie. Nadovšetko však usiluj sa preniesť jeho lásku na všetko, nájsť v ňom všetku tunajšiu rozkoš a neopierať sa o inú.

10. Uznanie a nábožné túžby. — Ak môžeš uskutočniť to, o čom hovorím, uznaj, že je to veľká milosť od Boha; súčasne, nakoľko len budeš môcť, rozpomeň sa na jeho nespočetné iné dobrodenia, najmä, že neváhal vziať na seba ľudskú prirodzenosť, že za teba zomrel, stal sa ti pokrmom na pozemskej ceste, odmenou v sláve. A ak si ju ešte nedosiachol — a čakajú, vidíš tu len kríž — trp spolu s ním, ako keby všetky jeho rany mučily tvoje telo; nech ťa trápí najmä to, že veľa ľudí nevyužije také nesmierne dobrodenie. Rozjímaj o ňom, ako sa ti zjavuje na oltári — strava a nápoj príjemnej chuti; teš sa z neho a

volaj: Pán Ježiš Kristus, ktorý si chlieb a život, daj, nech sa ťa nasýtím tak, aby som nehladoval po tebe; napoj ma tak, aby som nesmädil po tebe.

Stráž, Pane, stráž moju dušu, aby na ňu nepadol tieň zeme a neoddelil ma od teba, pravého Slnka spravodlivosti. Najsladší Ježiš, som slabý a hriešny: daj však, aby som sa bál spasiteľným strachom tvojej silnej ruky. — A ty, Pani láskavá, prijmi ma, zasväcujem sa tvojej službe, poslúcham stále tvoje rozkazy, stojím neochvejne, s čistým duchom a nábožným srdcom, aby som ti slúžil. Amen.

Prel. Karol Strmeň.

O chudobe.

Svätý Albert Veľký, OP.

1. Pravá a dokonalá chudoba je všetko dobrovoľne a radostne opustiť pre Boha, mať len potrebné a pokladať sa za nehodného potrebných vecí; ba aj tieto potrebné veci niekedy rád nemať pre Boha a z lásky k chudobe. Kde totiž nie je potreba, tam nemôžeme hovoriť o ozajstnej chudobe. Tak Pán náš Ježiš Kristus bol bez potrebného pokrmu, keďže nemal chleba ani pre seba ani pre svojich učeníkov, ktorí trhali klasy. Priam tak nevyhnutné šaty nemal, keď podľa svedectva svätého Bernarda pred ukrižovaním bol celkom nahý. A keď na kríži smädil, nemohol mať dúšok, ani kameň, ani tyčku, o ktorú by, umierajúc, oprel ukrižovanú hlavu. Ach, ako často nadbytok býva tam, kde si myslíme, že je ozajstná potreba.

2. Naozaj chudobný nebaží po nijakých pomíňajúcich veciach, ba odmieta, keď mu ich ponúkajú, podľa príkladu Elizea, ktorý neprijal Naamanove dary, podľa príkladu Daniela, ktorý pohrdal darmi kráľa Baltazára. Ten chudobu ozaj miluje, čo by si radšej chcel chudobou zaslúžiť malú slávu v nebeskom kráľovstve, ako veľkú bohatstvami; a to preto, aby sa pripodobnil Ježišovi Kristu.

3. Podľa svätého Bernarda tri veci nás majú lákať, aby sme milovali pravú chudobu. Hovorí: „Nič nie je drahšie Bohu, nič milšie anjelom, nič osoznejšie ľuďom, ako v chudobe poslušnosťou život dokončiť.“ Že však chudoba sa Bohu páči, svedčí ten istý Bernard. Vraví: „V ľavicí božej bohatstvo a sláva, v pravici dlhý vek života. Týmto všetkým nebesá večne a hojne oplývaly; ale chudoba v nich nebola. A zasa na zemi táto krása bola hojná a prekypovala, a človek nepoznal jej cenu. Preto Syn Boží, zatúžiac po nej, sostúpil, aby si ju vyvolil a svojím ocenením aj nám ju urobil vzácnou.“

Je ešte iná pohnútka pravej chudoby, totižto sláva zo sedenia s Pánom, záležajúca v tom, že neznámi chudobní budú pri súde sedieť vedľa Krista a súdiť vznešených a boháčov. Hľa, ako sa Bohu páči, keď vonkoncom všetko pre neho opúšťame, keď z lásky k Bohu dobrovoľne stávame sa chudobnými, keď nado všetko Bohu dôverujeme, lebo je taký mocný, keď raz alebo dva razy denne telu dávame potrebné veci, ktoré Boh pokladá za najmenšie. Lebo hojnejšie ich dáva nepriateľom ako priateľom; môže aj vo dne v noci a v každej chvíli dávať duchu hojné duchovné dary, ktoré sú najväčšie pred Bohom. A nedáva ich nepriateľom, ale iba dobrým, ktorí sú jeho priateľmi.

Dôkazom pravej chudoby je nemať nijakú rozrušujúcu starosť o pomíňajúce veci, ale proste a bezstarostne veriť sa Bohu, ktorý vtákom a červom potrebné vždy štedro dáva; a najmä havraním mláďatám, v hniezde od hladu kričiacim, ktoré starý čierny havran necháva hladné pre bielotu, ako by neboly jeho mláďatami, ktoré kŕmi štedrota božia alebo nebeská rosa, kým im černejúcim havran nepomôže, alebo ktoré prehltávajú hmyz a muchy, čo sa zachytávajú na pene zobáčika, keďže ešte sú hladné a neprestávajú silne kričať.

Dôkazom nepravej chudoby alebo lakomstva je rád pýtať dary, keď nie je treba, alebo ich rád a často prijímať. Taký človek predáva svoju slobodu, ako filozof vraví: „Dary prijímať značí slobodu predávať.“ Aj Písmo hovorí: „Neprijímaj dary, ktoré oslepujú oči múdrych a prevracajú slová spravodlivých“ (Deut. 16, 19). Akože môže byť milovníkom chudoby, kto nechce mať nijaký nedostatok a rád a často prijíma nepotrebné dary, ba pýta ich a akosi šibalsky vymáha a bez potreby podržiava?

ŽIVOT.

Poslucháči božieho slova.

Najmä v posledných rokoch pozorujeme, že okolo kazateľnic v našich kostoloch shromažďujú sa najrozličnejšie typy poslucháčov božieho slova. Vravím, že najmä od posledných rokov, lebo predtým niektoré typy chýbaly, a dnes sú v kostole preto, že niekedy môže to byť aj užitočné. Psychologicky je nemožné rozvrstviť toto poslucháčstvo do niekoľkých špecifických skupín, lebo neraz je to tak, že koľko poslucháčov, toľko mienok, teda toľko skupín. Myslím, že postačí, keď si všimneme aspoň niektorých. Medzi najväčšných poslucháčov náležia tí, čo si z každej

kázne zapamätajú niečo pre život. To sú ľudia, inteligenti aj jednoduchí kresťania, ktorí aj sto ráz opakovanú pravdu vždy prijímajú s takou láskou, ako keby ju prvý raz počuli. Im nezáleží na tom, kto káže a ako káže, prídu na kázeň preto, aby sa poučili. I slabo vypracovanú alebo prednesenú kázeň prijímajú s tým predsavzatím, že sami svoje stavovské povinnosti splnia svedomitejšie, hoci príklad nevidia. Vravíme, že tým ide o vec, nie o toho, čo tú vec podáva. Do druhej skupiny patrí zástup pobožných babičiek, a niekedy aj starcov, ktoré v živote boli už aspoň na desiatich misiách, vykonali aspoň päť ráz generálnu svätú spoveď, boli už aj na duševných cvičeniach, niektoré z nich boli už vo Svätej zemi, pútačné miesta ročne navštevujú, sú zapísané aspoň v pätnástich spolkoch, keď im to pomery dovoľia, odberajú všetky katolícke časopisy, slovom: horlia za kráľovstvo božie na zemi. Nuž to je všetko chvályhodné, ale dívajte sa! Ti ľudia už všetko vedia, nuž čo im kázať, čo by ich ešte zaujímalo? Soňa ráno otvoríte kostol, už sú tam. Večer kostolník musí vyzváňať kostolnými kľúčami, aby ich upovedomil, že je čas opustiť chrám boží. V nedeľu podľa možnosti vypočujú všetky kázne vo všetkých kostoloch, všetky reči a prednášky vo všetkých spolkoch, zúčastňujú sa na štyroch tichých svätých omšiach a na dvoch spievaných, prechádzajú z kostola do kostola a modlia sa, počúvajú slovo božie. Niektorí z nich uspokoja sa vypočutím viacerých kázni (pri ktorých driemu) a modlením niekoľkých ružencov a všetkých litánií, a dosť. Pre nich je to remeslo, nemajú čo robiť, nuž aby si skrátili čas, chodia do kostola. To sú ľudia, čo nemyslia na duchovný pokrok, ľudia, čo nerobia rozdiel medzi jedením a božou službou. Niektorí zas po každej kázni hneď pri kostole alebo cestou z kostola rokujú o tom, aká to bola kázeň, čo sa im páčilo, čo ich prekvapilo, čo už sto ráz počuli ap. A obyčajne sa im páči to, čo nerozvíruje hladinu ich podpriemerného alebo ľahostajného života. Staršie poslucháčstvo tejto kategórie je nesmierne spokojné, keď hlásateľ božieho slova karhá mládež, ktorá je horšia, ako boli tí starí predkovia. Prikyvujú hlavami a sem-tam vyronia niekedy aj perlovú slzičku ako prejav súcitu či vnútornej bolesti nad životom terajšej mládeže. Mladšie poslucháčstvo je zasa spokojné s takou kázňou, v ktorej sa poukazuje na chyby predkov, pre ktoré teraz my trpíme. Ale keď kazateľ zašiel do živého, keď poukázal na verejné aj súkromné chyby života ľudí, potom mu odkážu, aby vraj hlásal slovo božie, aby nepolitizoval, lebo nebudú chodiť do kostola. Nuž to sú katolíci, čo chodia do kostola preto, aby sa na kázňach presvedčili, že nie sú taki,

ako tí cudzoložníci, zloději, ožranci, pijani, ktorí chodia do kostola raz v roku. To sú farizeji, ktorí sa hlásia ku kostolu a k Cirkvi dotiaľ, kým ich chválite a kým sa im zaliečate. Ale len čo poukážete na ich nedokonalosti, vyhlásia vás za neznesiteľného človeka. A následok toho je, že na biskupské úrady posielajú listy, aby im poslali iného pastiera duší, iného kaplána, lebo ten ich nemá porozumenie pre duševné potreby veriacich ich obce, kostol sa vyprázdňuje, viera upadá, nuž treba sa postarať o nápravu. No a najlepšie bude, keď im pán biskup pošle iného kňaza. Tí ľudkovia v takom počinaní vidia náboženskú horlivosť a vrcholný výkon apoštolátu. Zo skúsenosti vieme, koľko zla už narobili, koľkým odobrali chuť k práci, ba niekedy aj život zničili. To sú ľudia, čo nevidia ďalekosiahle následky nespravodlivého posudzovania alebo očernovania, lebo keby ich videli a keby používali svetlo zdravého rozumu, nikdy by nepodnikli jazykovú a listovú paľbu na kňaza, ktorý neraz je bezmocný a nemôže sa spravodlivo brániť. Iná skupina ľudí chodí na kázne preto, že musia. Keby neišiel žena by sa s ním vadila celý týždeň. Nuž pre pokoj v dome ide do kostola i na tú kázeň. Ale sú aj takí, čo dnes chodia do kostola a na kázeň z vypočítavosti, aby ich tam videli, no a tí sa tam dokonale nudia a spolu s predošlými telom sedia v laviciach a oči ich duše už vidia karty, pri ktorých sa stopercentne lepšie cítia ako pri kázni. Tí teda nemajú z kázne nič, iba ak to, že sa nevyhnutne cvičia v trpezlivosti a v akomsi hrdinstve, lebo niekedy musia zavčas vstávať, keď chcú prísť na kázeň. Ale sú aj takí kresťania, pre ktorých počúvanie božieho slova je trápením. Náboženský život zariadia si potom tak, že prídu do kostola až vtedy, keď sa začína svätá omša. Ale niekedy je to nemožné, napr. kázeň býva po prečítaní evanjelia. Tu si pomôžu tak, že cez kázeň opustia boží chrám a vonku si pripália cigaretu, aby si skrátili čas, zahnali nervozitu a s priateľmi sa porozprávali o aktuálnejších veciach ako sú pravdy, o ktorých kňaz káže. A nakoniec skupina „múdрых“ poslucháčov. Tí, počúvajúc kňaza, neraz si v duši povzdychnú: Človeče, prečo táraš také hlúposti, kto tomu dnes verí, veď svet je už dvatisíc rokov na ceste k pokroku, a ty omieľaš stále jedno a to isté, a nemá to ani hlavy ani päty. — Hľa, letný pohľad kňazakazateľa do duše ľudí, čo sa shromažďujú okolo kazateľnic v kostoloch. Vravím, že je to letný pohľad, lebo keby sme hlbšie nazreli do duše všetkých, mozika poslucháčstva bola by oveľa pestrejšia. A čo súdiť o tých rozličných skupinách poslucháčov, to ponechávam tvojej súkromnej úvahe. Müller.

Niečo o pobožnosti.

Kto správne chápe nejakú vec, správne o nej hovorí a vie ju tiež správne uskutočniť. To platí tiež o pobožnosti. Mnohí ľudia nechcú byť pobožní, lebo majú o nej skreslený názor alebo súdia o pobožnosti podľa života niektorých ľudí, ktorí tvrdia o sebe, že sú pobožní, a v skutočnosti nie sú. Nuž pobožnosť nie je nejaké vnútorné nadchnutie, elán alebo sladký pôvab a radosť, ktorú niektorí pocíujú v duchovnom živote. Pobožnosť nie je ani oslobodením od pokušení, lebo pokušenia aj pre pobožných ľudí neraz sú užitočné, ba niekedy aj potrebné. A pobožnými nemôžeme nazvať ľudí, čo majú vo dne v noci ruky omotané ružencom, šušajú tritisíc deväťsto dvadsaťosem ráz strelné modlitbičky a chodievajú denne na sväté prijímanie. Lebo toto všetko môžu konať bez pobožnosti. Nemusia byť pobožní ľudia, čo sa umŕtvujú, postia, rozdávaajú bohaté almužny, lebo aj do toho môže sa zamiešať sebaláska, ktorá zničí nadprirodzený charakter týchto skutkov. A napokon znalci bohovedy a ľudia, čo o svätých veciach vedia krásne rozprávať, tiež ešte nemusia byť pobožní. Toto všetko je pekné a hodné obdivu, ale znalec božieho slova nemusí byť jeho plniteľom. Pobožnosť, ako učí svätý Tomáš, znamená pevnú, odhodlanú vôľu venovať sa božej službe. A svätý František Salezský napísal, že pobožný je ten, kto koná dobro, stále, ochotne a starostlivo. Koná dobro, vždy, všade a každému; nie sú tu určené hranice, ako pri niektorých „pobožnostiach“, ktoré obmedzujú konanie dobra na kostol a mimo kostol sa už neviažu predpismi pobožnosti. A toto dobro načim konať stále, lebo pobožnosť je akýsi stav, nie prechodný úkon. Preto chvíľkové nadšenia, z rozmaru raz-dva razy vykonané dobré skutky alebo mechanické modlitby, to nie je veru pobožnosť. Ďalej, pobožný človek koná všetko ochotne, nadšene. A dôvod, prečo to tak koná, nie je jeho ľubovôľa alebo osobné zadosťučinenie, ale že chce slúžiť Bohu. Preto koná všetko nadšene a s veľkou láskou. Napokon pobožný človek koná všetko starostlivo, premyslene. To znamená, že všetko vykoná v pravý čas, na pravom mieste a tak, ako to vyžaduje božia služba. Aj v tom napodobňuje božského Majstra, o ktorom svätý Marek píše, že všetko dobre učinil. Nuž, vykonaj všetko dobre. a budeš pobožný. Müller.

Práca v cirkevných obciach.

Niektorí ľudia, dívajúci sa na všetko v jasnom svetle, aj ľudí posudzujú optimisticky; a na dôkaz toho, ako by na svoje uspokojenie a ospravedlnenie

v pohodlnej ľahostajnosti tvrdia, že dobro sa neskaží, a preto ľud treba ponechať na seba, voľne, lebo zbytočné by bolo každé namáhanie, všetka práca. Iní zase vo svojej pochmúrnej zatrpklosti opak toho hovoria, že ľudia sú zlí, a vo svojom pesimistickom rozpolžení a nevšímavej nedbalosti vravia, že s ľudmi ľertom oddanými ani Pán Boh si nepomôže; teda zlo treba ponechať, nech sa len vyžije v kalnom prúde. Ale ľudia širšieho rozhradu povedia, že všetci ľudia, pravda, nie sú ani anjeli, ale tiež nie sú ani diabli, ale ako ľudia vôbec, priemerne so svojimi dobrými a zlými vlastnosťami sú krehkí, s výnimkou ľudí pre svoju dobrotu a obetavosť ako by stelesnení anjeli a tých, čo pre mravnú zvrhlosť ako by z horúceho peka prišli. Po náležitom a dôkladnom uvažovaní pravde najbližšia je mienka tých, ktorí hovoria, že ľudia sú takí, ako ich vychováme, na zreteli majú tiež prostredie ako výchovného činiteľa, na človeka priaznivo alebo zhubne pôsobiaceho. Sú ľudia, ktorí pri svojom bohatstve s hojne naloženého stola ochotní sú podeliť sa pre almužnu s odpadkami; ale tiež mnohí bohatnú z utrnutia zaslúženej pláce. Často sa stretávame s prejavmi, svedčiacimi o добрote a obetavosti, ale tiež badať účinky ľudskej zloby, čo zhubne pôsobí na nevinné obeť. Mnohí v nedeľu a vo sviatok azda zídu i do kostola, nie z vnútorného presvedčenia, ale v nálahe vyvolanej oblečením sviatočných šiat, ba raz do roka vari pristúpia zo zvyku i ku sviatostiam, vo víre trápení a úzkosti aj zabožekajú, ale viacerí bočia od kostola, ich almužnou a oboľou je váľanie sa v hriechu a nábožným sa len posmieľajú a ich podceňujú. Dobro sa striedavo zameňuje so zlým; každý sa nazdáva podľa svojho presvedčenia, že za ten peniaz, ktorý dá na oltár svojho náboženstva a pre spásu svojej duše, stačí i toľko — a dosť. Nech sa namáha ten, kto pre svoje náboženstvo siaha hlboko a citeľne do vaku. Záujem môže mať človek len o to, čo pozná alebo čo ho stojí námahy, obeť; čo príde hladko, bez trápenia, zadarmo, nemôže mať toľkej hodnoty, akú má dosiahnutá vec. Neodškriepiteľná skutočnosť dokazuje, že tam, kde je záujem vzbudený o vieru, o náboženstvo pomocnými prostriedkami výchovnými, spojenými citeľnými oboľami, poplatkami cirkevnými, založením cirkevnej obce, tam sa nielen hmotne vznáha katolícka cirkevná pospolitosť, ale môžeme badať čo len malé krúčky duševného pokroku, obrody, pre- výchovy. Koľko vymalovaných kostolov svedčí, že predtým pavučiny byly ich ozdobou, koľko pretekov medzi ľuďom pri zaobstarávaní vecí, potrebných pri božích službách a dôstojných Boha. Koľko, až prepychove postavených kostolov, škôl, kultúrnych domov

vďačí svoj vznik obetavosti cirkevníkov v cirkevnej obci spojených. Mohlo by sa nadhodiť, že nové časy priniesli tieto zmeny v smýšľaní ľudu. Hej, nové časy čiastočne prevychovaly ľudí, a preto tým ľahšie bude prispôbovať nového ducha obrody, prevýchovy duchu času. Kultúrny dom musí byť po kostole, po škole kultúrnym stánkom, stredobodom, v ktorom sa mládež a ľud vychováva, ale najmä ľud prevychováva, kde sa schádzajú všetci ľudia dobrej vôle, aby sa vlažné srdcia zošľachtily, ohňom lásky roznieť, dychtivosťou po poučení nadchly, pre zariadenie života pozemského poučily tak, aby čím ľahšie dosiahly životný cieľ nadzemský. Kultúrny dom musí byť stredobodom, hýbadlom, podnecovateľom, kde sa jazyky rozvazujú, srdcia otvárajú a kde sa popretriasa všetko, čo môže byť na zveladenie ľudu. Pravda, ľudia sú zlí, ale sú aj dobrí. Nebyť zla, nevedeli by sme rozoznať dobré od zlého. Treba sa dívať vo svetle slnka na veci tak, aby sme ich rozoznávali, lebo kto dobre rozoznáva, ten má jasný pochop o náležitostiach vecí. Musí byť v pšenici i kúkoľ, aby ostala čistá po osiatí. Stanovy cirkevných obcí rámcovo sú hotové, len podľa potrieb treba niečo pozmeniť na nich. Horí sa do roboty, využime výchovné pomocné prostriedky zakladaním cirkevných obcí! Kto si vo svetle slnka zastiera oči o ponosuje sa, že je tma, tomu niet pomoci.

— K —

Srdce novomanželov.

Veľkou vecou je srdce muža a ženy, keď sa títo dvaja spájajú v nové spoločenstvo života, aby utvorili rodinu. Zo srdca plynú prvé túžby, prvé pohľady, prvé slová; preklznu sa perami, stretnú a vymenia sa s citmi, vychádzajúcimi z iného srdca; obidve otvárajú sa vzájomnej láske v sladkom sne o rodinnom šťastí. Čo je vlastne srdce? Srdce je prameňom života, lebo v srdci začína, rozvíja sa, rastie, dozrieva, mohutnie, starne a končí životný pohyb. Avšak srdce reaguje aj na všetky vrtkavosti, premeny a variácie ľudského života, podľa hnutia vášní, ktoré vzbudzujú v ňom silnejší úkot a vzrušenie, vyvolávajú protichodné vplyvy: lásku či nenávisť, túžbu či odpor, radosť či smútok, nádej či znechutenie, pokoru či pýchu, strach či odvahu, mlčnosť či hnev.

Otvorené srdce je žriedlom šťastia v spoločnom živote dvoch manželov, kým uzavreté srdce podryva radosť a pokoj. Neklamte sa v reči srdca; srdce je znakom a obrazom vôle. Ako fyzické srdce je počiatkom všetkých telesných pohybů, tak zasa vôľa je počiatkom všetkých duševných hnutí: hýbe rozumom, riadi nižšie schopnosti a sklony a prostredníctvom

rozumu a vonkajších i vnútorných smyslov aj vonkajšie mohutnosti (Suma teol. I—II, 17, 9, k 2). Úbohé ľudské srdce, záhadné aj tomu, kto ho v hrudi nosí! Kto ho pozná? Avšak mnohí usilujú sa vniknúť doň, a to nielen do svojho srdca, ale i do srdca druhých a soznámiť svet s hnutiami a výlevmi srdca.

Slávni spisovatelia predstavili nám v románoch, novelách a drámach duševný stav manželov paradoxný aj tragický spolu: Dobrí manželia, ktorí by si mohli charakterne veľmi dobre rozumieť, neodhalia si však navzájom svoje vnútro a zostávajú si v živote cudzími. Nedbajú, že z obapolného nepochopenia vkrádajú sa medzi nich nedorozumenia, rastú a pomaly narúšajú a ničia manželskú jednotu a často vyúsťujú v smutných katastrofách. Tento duševný stav manželov bohužiaľ nejestvuje len vo fantázií románopiscov, ale v rozličnom stupni vyskytuje sa i v skutočnom živote, a to aj medzi dobrými kresťanmi. Kde je príčina? Dakedy v prirodzenej ostýchavosti niektorých mužov a žien, ktorí nemôžu prekonať vrodený odpor a vyjaviť svoje intímne city a ukázať ich druhému. Inokedy v nedostatku priamosti, ktorý zaviňuje márnomyseľnosť a tajná podvedomá pýcha. V iných prípadoch je na vine nesprávna výchova, príliš tvrdá a odmeraná, ktorá spôsobuje, že človek sa uzavrie sám do seba, neodkryje sa nikomu, lebo sa bojí, že sa indiskrétno dotknú toho, čo má v duši najmilšie a najjemnejšie.

Milovaní synovia a dcéry! Vzájomná dôvera, vzájomná otvorenosť srdca, táto priamosť v myšlienkach, túžbach, starostiach, radoostiach aj žalostiach je nevyhnutnou podmienkou, je súčiasťou, je životným pokrmom vášho šťastia. Pius XII.

Konfesionalizmus či nacionalizmus?

Táto otázka bola nadhodená v dennej tlači, a človek nevdokaj musel vycítiť, že rímskokatolícky konfesionalizmus dostal biľag škodlivého činiteľa. Pre nás katolíkov nadhodená otázka je jasná, a čudujeme sa, ako o nej môže písať katolícky spisovateľ s akéhosi vyššieho hľadiska, ako je katolícke. Nepredpojatý mysliteľ uznáva prvenstvo ducha nad hmotou, dáva prednosť božím záujmom pred pozemskými, lebo vie, že takto zabezpečuje budúcnosť sebe aj tým, čo prídu po ňom. Katolíik zasa vie, že Boh dal svetu prirodzené aj nadprirodzené pravidlá, ktoré sú strážcami prirodzeného šťastia a vedú človeka k nadprirodzenému cieľu. Od Boha ustanovenou majiteľkou a vykladačkou týchto životných pravidiel alebo zákonov je Cirkev rímskokatolícka. Podrobiť sa úsudku Cirkvi zna-

mená podrobí sa Bohu. A Kristus Pán povedal, že máme najprv hľadať kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť, to znamená, že záujmy božie, náboženské, musia byť vyzdvihnuté nad všetko ostatné. Nuž keď my katolíci vyzdvihujeme svoj katolícky konfesionalizmus, plníme vôľu božiu, a namietať niečo proti tomu bolo by naozaj smiešne. A čo nacionalizmus? Odpoveď je naporúdzi: Cirkve rímskokatolícka a jej veľkí učitelia vyhlásili, že správna láska k vlasti a k národu je ctnosť a zradíť vlast je hriech. Preto, kto naozaj mluje Boha a Cirkve, musí milovať vlast aj národ, musí byť nacionalistom, lebo Boh to káže. A dejiny dokazujú, že tam, kde kvitol rímskokatolícky konfesionalizmus, láska k rodnej hrude rástla až k hrdinstvu. Primát rímskokatolíckeho konfesionalizmu nad vedou, umením, literatúrou, hospodárstvom a vôbec nad všetkými odbornými kultúrneho života nielenže im neškodil, ale naopak vliat do nich život, pružnosť a silu, ktorá v kultúrnom svete konala zázraky. Preto i u nás na piedestál spoločenského života kladieme rímskokatolícky konfesionalizmus, lebo sme si povedomí toho, že tým klademe žulové základy správneho nacionalizmu. A náboženskú plytkosť odstránime len tak, keď nebudeme prevracať hierarchiu hodnôt. Rímskokatolíci, čo žije najprv Bohu a potom národu, ten vlast nikdy nezradí, ten národu vôbec nemôže škodiť. Preto pre rímskokatolíka konfesionalizmus nikdy nebol ani nebude kepienkom, ktorým by prikrýval svoju zahmlenú minulosť alebo národu škodiace záujmy do budúcnosti. To dokáže len taký kresťan, ktorý raz náboženstvom chce zachraňovať národ, a keď sa časy zmenia, národnými a kultúrnymi záujmami chce zachraňovať svoje náboženstvo. Pravda, to je norma pre mnohých ľudí, ale nie pre rímskokatolíkov. My teda chceme, aby u nás nebolo ani jedného nábožensky a národne vlašného človeka, preto verejný aj súkromný život katolíkov usmerňujeme v duchu prvenstva katolíckeho konfesionalizmu.

I. Müller.

Tušenie Prozreteľnosti.

Prof. Dr. F. Kordáč, neskoršie knieža-arcibiskup pražský a primas kráľovstva českého, odporúčal nám v akademických rozpravách čítať klasické starogrécke tragédie slovami: Tam neide o slepý osud, ale o tušenie Prozreteľnosti; nie pomstivá Nemesis, ale Justitia vindicativa. V týchto klasických literárnych plodoch antických tkvie tiež pochop o časovom rozhraní v obecných dejinách ľudstva s nejasnou, ale mocnou túžbou po príchode ľudstva s nejasnou, ale mocnou

slovné povedal: Človek sa usiluje porozumieť svoje ľudské určenie, ale my sami neprídeme na rozlúštenie, a preto by mal prísť niekto shora, kto by nás o tom spoľahlivo poučil. Klasické národy v staroveku zosobňovali akési hmlisté tušenie Prozreteľnosti, tak napr. starí Gréci mali také osoby osudu Aisa, Moira, Heimarmené a Tyché, Rimania Fatum, Parca, prípadne Parcae ap. Ba staré národy hypostazovali aj čas a tvorily si zvláštne predstavy o periodizácii dejín. Aristoteles učil výslovne, že pôsobivé a formujúce sily čiže entelechie pretrvávajú aj zánik tohto sveta, a začnú znova tvoriť nový svet. Zaujímavo uvažoval aj Driesch až do svojej smrti o možnosti zvláštnej a samostatnej entelechie, ktorá ovláda všetky dejiny ľudstva. Slávna štvrtá ekloga Vergiliova stanoví Ultima aetas tiež len ako fázu, ktorá zatvára isté obdobie pred opakovaním nového začiatku akéhosi nového sveta; naproti tomu „to pléroma tu chrónon“ u svätého Pavla značí jedno a definitívne rozhraničenie všetkého času, platné pre celé ľudstvo od počiatku sveta až po jeho skončenie. Driesch zápasí tiež pri slobodnej vôli človeka s ťažkosťami, cíti nevyhnutnosť slobodnej vôle človeka, ale nemôže ju pochopiť; tak vidí napr. neprekonateľný rozpor medzi slobodnou vôľou človeka a proctvom, ktoré uznáva. Vedenie o budúcom, prípadne furibilnom, slobodnom čine nejakého človeka nemá nič spoločného s určením tohto celkom slobodného činu. Vieme, že Boh svet stvoril, zachováva, riadi a spravuje, a že je tiež najvyšší Pán ľudstva aj v jeho dejinách, ale pri úplnom dodržaní a nedotknuteľnosti slobodnej vôle človeka. Tak sa stalo napr. podružné Cyrínovo sčítanie usmerňujúcou soľkou pre narodenie Krista v Betleheme. Nikdy nezabudnem na hlboký dojem, mocnejší ako pri antických tragédiách, ktorý som mal pri prostej divadelnej hre kedysi v učiteľskom ústave uršulínok v Trnave. Scénu ovládal rozhovor medzi dvoma Máriami v dievčenskej chrámovej škole v Jeruzaleme. Jedna z nich bola Panna Mária a druhá Mária z rodu Hašmonového. Táto si vymohla dôverný rozhovor s Pannou Máriou, a hovorila jej asi toto: „Blíži sa čas, kedy sa má podľa Danielovho proroctva narodiť Mesiáš, a my, najvybranejšie dievky izraelské, tu vidíme, že matkou Mesiášovou môžeme byť len my dve. Ja som dcéra z rodu kráľovského, a ty tiež (Dávidovňo), ja som mladá, zdravá a krásna, a ty tiež. Ja som ctnostná a pobožná, ty tiež. Ale teraz ťa musím povedať, čo my ostatné o tebe súdime. My ťa nepozorujeme, ale starostlivo pozorujeme pri každom kroku a nič nevhodného na tebe nevidíme; ale neveríme, či si taká doko-

nalá svätica a či taká dokonalá podvodnica. Taký stupeň svätosti, aký pozorujeme na tebe, my u nijakého človeka nepokladáme za možný. Aj nám záleží na čistote našich mravov, ale myslíme, že nejaké nevinné dobrodružstvo a akýsi svetský záujem nemôže nijakej dievke chýbať. Čo ty nám na to odpovieš? Jednako v jednej veci mám pred tebou prednosť, že ja som totiž aj bohatá, ty si chudobná. Mesiáš sa nemôže narodiť v nejakom remeselníckom domčeku, ale ja sa predsa bojím, že ma ty chceš pripraviť o hodnosť Mesiášovej matky." Panna Mária na to odpovedala: „Ak je tebe určené stať sa matkou Mesiášovou, potom by som ťa prosila, ak sa to stane, prijmi ma k sebe za slúžku, aby som ustavične mohla byť blízko narodeného Mesiáša. Ale ak nie je ti súdené stať sa matkou Mesiášovou, ja ťa o tú hodnosť nepripravím. Ak udržíš v tajnosti náš rozhovor, uistím ťa pre tvoje uspokojenie, že ja sa nestanem matkou Mesiášovou, a vôbec matkou, pretože som už složila sľub ustavičného panenstva." (Tento rozhovor je zostavený podľa starých správ palestínskeho pôvodu.) Po tejto scéne nasledovala v onej divadelnej hre malá prestávka, po ktorej na javisku ukázali symbolický výjav — Zvestovanie Panny Márie.

Prof. MUDr. J. F. Baboř.

Na 300. výročie smrti Galileo Galilei.

Celý vzdelaný svet si pripomína teraz 300-ročnú pamiatku smrti slávneho fyzika Galileo Galilei (1564—1642), po ktorého smrti sa narodil matematik a fyzik Newton (1643—1727). Galilei zaslúžil sa o fyziku metódou empirickou a exaktne deskriptívnou bez jemnejšej analýzy a najvyšších abstrakcií. V tomto odbore vykonal veľké a záslužné dielo, a niektorí supermoderní fyzikovia mu teraz neprávom zazlievajú, že príliš jednostranne zmechanizoval exaktné vedy prírodné. On vedel dobre, čo robí, a špecializoval sa na výskumnú aj teoretickú prácu, akej práve vtedy bolo najviac treba. Galilei bol muž veľkého nadania a vedeckej výkonnosti, ale ináč viedol život ľahkomyselný a mal sklon k satirickému a humoristickému rozboru aj vážnych tém; toto by bolo bývalo neškodné, keby bol býval v istej veci nezašiel nesvedčne ďaleko, keď začal robiť žarty z nekritických Tuď poukazovaním na domnelý rozpor medzi Bibliou a vedeckou astronomiou. V Biblii sa hovorí o východe a západe slnka, hoci vo skutočnosti slnko vzhľadom na zem stojí, a práve zem sa otáča. Keď svojimi vtípmi naozaj budil nedorozumenie, bolo mu

cirkevne zakázané podobné myšlienky šíriť ako náuku. Keď Galilei neposlúchol a ustavične si robil vtipy z vedy aj viery, bolo mu konečne celkom zakázané o týchto veciach písať aj hovoriť. Galilei poslúchol, a jeho domnelé slová po skončení procesu „*eppure si muove*“ sú neskoršou myšlienkou. Galilei bol katolík, a to veriaci, a ukončil svoj život vzorňou smrťou úprimne skrúšeného kajúcnika. Celej tejto udalosti rozhodne bezvýznamne a nevhodne zmocnila sa protikatolícka propaganda, a dosiaľ nájdú sa zlomyseľní alebo neinformovaní ľudia, ktorí túto udalosť zveličujú na oklamanie seba aj iných. I vo vážnych vedeckých spisoch nachádzame nepochopiteľne často ohromné precenenie rozporu medzi ptolemeovským (geocentrickým) a kopernikovským (heliocentrickým) systémom. Mikuláš Koperník (1473—1543) venoval svoje dielo „*De revolutionibus orbium terrestrium*“, ktorého pôvodný rukopis je v nostitzovskom paláci na Malej Strane v Prahe, panujúcemu pápežovi Pavlovi III., ktorý venovanie prijal. Heliocentrická sústava pre celkový svetonáhľad nemá zvláštnu dôležitosť, a nebola nikdy u vážnych ľudí zamenená so zásadami tam, kde nedosahuje, a to najmä nie u učencov katolíckych. Ale akokoľvek vykonal Koperník záslužné dielo, svet na jeho objav ako na nejakú veštbu nečakal, lebo už od staroveku boli v rozličných časových medzerách zástupci heliocentrického systému; slávny taliansky hvezdár Schiaparelli o nich vydal spis „*Die Vorläufer des Kopernikus im Altertum*“, nemecké vydanie v Lipsku (Leipzig 1876). Takým kopernikovcom pred Kopernikom bol napr. Philolaos, Aristarchos zo Samu, Platón a iní; Eratosthenes odhadol r. 230 pred Kristom dĺžku zemského polomeru celkom obstojne, predstavoval si teda zem ako guľu. V staroveku bol väčšinou rozšírený názor, že zem má podobu disku, ktorý pláva na svetovom oceáne. Svätý Augustín (zomrel r. 430) vedel dobre o možnosti heliocentrického systému, ale nemohol podľa vtedajších vedomostí otázku rozhodnúť; keď sa vtedy ukazovali nemožné kombinácie o zemskom kotúči, ktorý tiež na opačnej strane vyčnieva z vody, svätý Augustín odmietol možnosť takýchto antipódov, a vyslovil sa nakoniec asi v tomto smysle: Buď sa točí slnko okolo zeme, alebo zem okolo slnka, čo dnes ešte nie je možné rozhodnúť; ale raz bude táto astronomická úloha rozriešená, s vierou to však nemá nič spoločného. Svätý Virgilius, biskup v Salzburgu (zomrel asi r. 800), bol tiež naklonený heliocentrickej sústave a musel sa ospravedlniť cirkevnej vrchnosti zo svojho učenia; nemohol sa zbaviť dosiaľ starých

predstav o zemskom kotúči a operoval tiež s nemožnou predstavou dvojakej plochy zemskej, takže obidve tieto polovice boli záhadne predstavovaným svetovým oceánom od seba celkom odlúčené, a predpokladané ľudstvo druhej polovice nemohlo mať súvis s Adamom a skutočným ľudstvom vôbec. Neskôr Mikuláš Chryffs, narodený v Cues pri Mosele (Nicolaus Cusanus 1401—1464) mal už celkom koperníkovskú predstavu o slnečnej sústave, takže Koperník vlastne len podrobnejším pozorovaním a najmä matematicky svoj systém aspoň v princípe dokázal. Luther Koperníkovu sústavu zapieral svojím obvyklým spôsobom (v traktáte „Über die absonderliche Warmeinung eines Astrologie atď.; veľmi dlhý názov). S týmto asi približne súčasne Pierantoni, SJ, vydal tiež traktát proti Koperníkovi, tedy mylný, ale pokojný, asi s týmto výsledkom: Aj sústava ptolemeovská aj koperníkovská je dosiaľ len domnienkou, a na posledný definitívny dôkaz treba ešte ďalšej matematickej práce, a preto sa pre svoju osobu pridržiavam zatiaľ Ptolema. Je to zvláštna vec, že sa dosiaľ z nepovolaných hlásateľov prírodných vied nikto nevyrútil na Einsteina, ktorý v našich časoch výslovne prehlásil, že sa buď slnko točí okolo zeme alebo zem okolo slnka, ale čo je naozaj pravda, vraj nemôže nijaký človek dokázať. Tento výrok by nebol taký nesmyselný, ako znej, keby bol povedal, že to nie je možné dokázať cestou výlučne matematickou; on totiž výslovne tvrdí, že obe sústavy sa dajú vyjadriť matematicky presne rovnako; ale my sa pridržiavame planétovej sústavy heliocentrickej len z toho dôvodu, že sa dá vyjadriť oveľa jednoduchšími formulkami. Einstein z relativity robí naozaj fetiš, ako dokazuje tiež tento jeho výrok: Či sa idúci vlak pohybuje a okolitá krajina stojí, alebo či stojí vlak a okolitá krajina sa voči nemu pohybuje v opačnom smere, nemôže nikto nikdy dokázať, lebo táto zmena polohy medzi vlakom a krajinou je niečo len relatívneho. Matematicky sa dá zase oboje presne vyjadriť; ale istý fyzik odpovedal Einsteinovi na tento problém takto: Či sa pohybuje vlak proti krajine alebo krajina proti vlaku dalo by sa rozhodnúť experimentálne, a ja preto navrhujem tento pokus: Zastavte prudko idúci rýchlik, naraz, keď pôjde celkom blízko nejakej vysokej kostolnej veže; ak sa pohýbal vlak, nič sa nestane; ak sa pohybovala krajina, tu sa pri náhlom zastavení krajiny musí tá veža sosypať na hromadu. A tak vidno, že ľudské omyly a ľudská nevážnosť i pri preberaní najväznejších problémov medzi nami vždy bola, je a bude.

Prof. MUDr. J. F. Babor.

LITERATÚRA.

LEONHARD GRIMM: *Der katholische Christ in seiner Welt*. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1940, str. 272, broš. RM 3.20, viaz. RM 4.40. Grimmova knižka je ovocím dlhoročnej pastoračnej činnosti. Autor dáva veriacim v tomto sväzku katolícku vierouku tak, aby zjavené pravdy poznali čo najhlbšie a si ich obľúbili. Nechce len rozum akosi osvietiť, chce rozohriať aj srdce. Božie stvorenie, zjavenie a milosť, hľa, to sú tri témy, ktoré čitateľovi vysvetľuje. Kniha je písaná pre starších, jasne a zaujímavo. Moderné, dnešnému človeku primerane sú v nej vysvetlené všetky zjavené pravdy, preto v rodine po svätom Písme môže byť dobrým náboženským vodcom a radcom. Ale kniha bude výbornou príručkou aj pre katechéty a kazateľov. Nájdú v nej nový spôsob podávania vieroučných pravd, nie vypracované kázne, ale výborné námety a bohatstvo myšlienok. Knihu odporúčam kňazom i laikom. — im.

HANS HILGER: *Bild und Gleichnis*. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 118, broš. RM 1.30, viaz. RM 2.20. Veľa nám v škole vyprávali o prírode, o podivnom složení ústrojenstva rastlín, ale málo bolo tých, čo vedeli poukázať na pôvodcu rastlinnej krásy. Poznáme aj básnikov a spisovateľov, ktorí mrhajú vyberané slová, keď opisujú život prírody. Ale málo je tých, čo sa vedia dívať na prírodu ako dielo večného Majstra, ako na dielo božie. Táto knižička chce nám ukázať, že krása prírody je tiež jedným z tých stupňov, ktorým sa má kresťan povzniesť k nestvorenej kráse, k Bohu. I príroda je akýmsi božím zjavením, aj v nej sa odrážajú stopy božej krásy a dobroty. Preto Kristus Pán z prírody bral podobienstvá, keď chcel vysvetliť poslucháčom veci nadprirodzené. Knižičku odporúčam mládeži, najmä tým, čo milujú prírodu, aby sa naučili v prírode obdivovať veľkosť Stvoriteľa. — im.

ADOLF KARDINAL BERTRAM: *Charismen priesterlicher Gesinnung und Arbeit*, 3. vyd. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 299, broš. RM 3, viaz. RM 4.20. Kňazské rekolekcie a kňazské duševné usobrания neprinášajú úžitok, keď sa na nich preberajú zjavené pravdy bez životného vzťahu ku kňazskému charakteru. Pravda, nie je to ľahké povedať kňazom niečo také, čo by hádam neboli počuli, alebo čo by nepoznali. Tu načím vybrať také témy, ktoré nemožno odlúčiť od života kňaza. A kto môže lepšie prehovoríť ku kňazskej duši ako biskup?

Každý kňaz, keď tak môžem povedať, je pravou rukou biskupa vo farnosti, v škole, v spolku, vo verejnom živote. Preto biskup vie najlepšie, čo tá ruka má konať. Z takejto starostlivosti o výchovu kňazstva vyrástly aj tieto úvahy breslauského arcibiskupa kardinála Bertrama. Ako najvyšší pastier vychovával si kňazov v seminári, pripravoval ich na prijatie svätenia, prichádzal medzi svojich kňazov na takzv. rekolekcie, a z týchto príležitostných prednášok vznikla táto kniha. Naozaj píše v nej ako biskup, ktorému leží na srdci duchovný život všetkých kňazov. Nie je to teória, ale život potvrdený dennými skúsenosťami kňazskej práce. Knižka na súkromné rozjímanie, na rekolekcie i na duševné usobrání. Vrelo odporúčam všetkým oltárnym bratom. Keď si ju prerozjímate, poznáte, prečo kňaz po každej práci musí vyznať: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam! — im.

RICHARD BERON: Psalmen und Liederbüchlein. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 164, broš. RM 1, viaz. RM 1.40. Dobře usporiadaná a voľená sbierka žalmov, ako modlitieb pre deti. Chce byť príručkou, v ktorej rodina nájde slovami Písma vyjadrené túžby, ktoré skladáme do prosieb v modlitbe. V úvode je vysvetlený smysel žalmov, ktoré sa modlieval sám Kristus Pán, P. Mária, apoštolovia a prví kresťania. Žalmy a vôbec chválospevy zo svätého Písma, ktoré používa ešte dnes Cirkev svätá pri svojich bohoslužbách, mali by prejsť aj do súkromného života kresťanov, lebo to sú slová Ducha Svätého, ktorý ich vnukol. V knižočke sú pekne usporiadané texty Písma vo forme modlitieb a prispôbené detskej mentalite. Keď rodičia naučia deti modliť sa tak, ako je to naznačené v tejto knižočke, ich výchova bude smerovať istotne k tomu, aby vychovávali „diatky božie“. — im.

JOSEF F. FUCHS: Der innere Jubel. Verlag Herder, Freiburg i. B. 1941, str. 234, broš. RM 3, viaz. RM 4.40. Šťastie a radosť, hľa, po tom túži každý človek. Pravda, rôznosť ľudských povolaní núti človeka, aby hľadal akési odtienky stavovskej radosti. Veď Pán Boh nezakazuje každú radosť, iba tú, ktorá odporuje nadprirodzenému životu. Kde majú hľadať radosť a šťastie mladí ľudia, čo túžia po rodinnom spolužití? Vážna otázka, ale ešte vážnejšia musí byť odpoveď. V láske nájdu šťastie, a plod tej lásky, dieťa, to bude tá radosť, ktorá ich oblaží. To by bola ústredná téma, ktorú spracovali v tejto knihe najlepšie katolícki spisovatelia a učenci Ríše. Nie je to nejaká antológia, ale celkom logicky spracované dielo,

v ktorom každý spisovateľ svojím spôsobom spracoval určenú tému. Preto postup v knihe je nasledujúci: Keď sme sa stretli, Láska, Buďme pokorní, Prsteň a kolíska, Blažené dni, Návšteva, Dieťa uprostred nás. V knihe je rozobraná každá téma teoreticky i prakticky, sloh je ľahký, takže sa dobre číta. Knihu odporúčam novomanželom, ale i tým, čo sa pripravujú na manželský stav. Vážnosť, s akou spisovateľa hovorí o veciach naj dôvernejších, je zárukou, že obsah tejto knihy mladých ľudí obohatí. — im.

JÁN STANISLAV: Slovenská liturgia na Slovensku a sídlo Metodovo a Gorazdovo. Vydala Slovenská učená spoločnosť v Bratislave 1941, str. 43, Ks 16. V slovenských dejinách dosiaľ nie je rozriešená otázka, kde bolo sídlo svätého Metoda, z ktorého riadil Cirkev Veľkej Moravy. Takisto nie je zistené, kde svätý Metod zomrel. Niektorí tvrdia, že to bol Velehrad na terajšej Morave. Máme dôkazy aj pre Devín, len Nitra podľa niektorých nemôže prísť do úvahy. Proti týmto háji prof. Dr. Stanislav fakt, že sídlom Metodovým bola Nitra, kde je tiež pochovaný. Vo svojom tvrdení opiera sa hlavne o nápežské buly (Hadriána II. a Jána VIII.) a o bulharskú legendu. Tejto štúdiu prof. Stanislava teší sa každý Slováč, len aby sa mu podarilo historicky rozriešiť námietky, ktoré vyvracajú jeho tvrdenia. Štúdia Dr. Stanislava je iba podrobnejší plán na rozsiahlejšiu prácu. — im.

LEO v. RUDLOFF: Malá vĕrouka pro laiky. Nakl. Vyšehrad, Praha 1941, str. 281, cena Ks 39. Dostať v mis. kníhkup. v Nitre. V českej náboženskej spisbe je to nový vzácný prínos pre katolíkov laikov. Úvod knihy tvorí akási malá apologia, v ktorej je vysvetlený pojem náboženstva, zjavenia a učiteľského úradu svätej Cirkvi. Nasleduje rozbor o Najsv. Trojici, o dedičnom hriechu a o vykúpení. Logicky potom príde traktát o prostriedkoch, ktorými sa rozdeľuje ľudstvu ovocie vykúpenia. V dodatku sú vysvetlené dôkazy Božej existencie a niektoré historicko-dogmatické otázky. Niektoré témy vyžadovaly by obširnejšie spracovanie, lebo laik v bohovede zhustenému vysvetleniu ťažkých problémov dobre nerozumie. Knihu odporúčam tým, čo sú už zasvätení do našej vierouky. — im.

JÁN ČEP: Tvář pod pavučinou. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 206, broš. Ks 33, viaz. Ks 45. I touto knihou Čep dokazuje, že je majstrom českej umeleckej prózy, noviel a pohádok. Sústreďuje sa zvyčajne na taký dej, ktorý v živote človeka prináša niečo nové. V celej knihe je reč o ľuďoch, čo

vnútorne trpia a ktorí sú vytrhnutí z prirodzeného životného prostredia. Tieto postavy nemo sa dívajú na svoju minulosť a súžitie s príbuznými otvára im nový duchovný svet. Čep vie sledovať aj tie najmenšie odtienky prejavov ľudského života, lebo sú živým obrazom vnútorného rozpoloženia. Strach pred smrťou, ničotou a márnosťou privádza ich k poznaniu, že človek je stvorený pre vyšší život a že len tam nájde odpočinok. po ktorom túži celá jeho bytnosť. To vie Čep vystihnúť dokonale. Kniha vás nadchne pre dobro. — im.

BERNT von HEISELER: Dobrý svet. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 288, broš. Ks 42, viaz. Ks 55. Autor tohto románu kreslí dobrý život ľudí v opustenej horskej dedinke vo východnom Tyrolsku. Je to vlastne salaš. Tam žijú ľudia prirodzene dobrí, silní a čisti, zápasiaci s prírodou, ktorá ich vychováva. Títo obyvatelia majú hlboký smysel pre mravnú krásu a dobro, ako to dokazuje hrdina tohto románu, mladý Tomáš. Priebeh Tomášovej lásky k dievčaťu je osou celého deja. Ale vystupujú tu aj iné postavy, na ktorých vidíme charakter tamojšej pracujúcej pospolitosti. Je to naozaj patriarchálny život, ktorý dnes už len obdivujeme. — im.

PETER DÖRFLER: Dokud žila mamička. Naklad. Vyšehrad, Praha 1941, str. 306, broš. Ks 48, viaz. Ks 60. Túto knihu napísal kňaz, doktor teologie, rodom zo Švábska. Je to kytica vďačnosti za šťastne prežitý detský vek. Hrdina románu bol miláčikom mamičky, ktorá ho jemne vychovávala a viedla k Bohu. Jej smrť chápe dieťa celkom svojsky, detsky, a toto je v knihe vylíčené veľmi výstižne. Spomienky na dobre prežitý detský vek patria medzi tie najkrajšie. I táto kniha je verným obrazom sväto prežitého veku detstva chlapca, ktorý žije z duchovného dedičstva matky. Kniha pre mládež, ale iste bude zaujímať i starších. — im.

TILMANN FRITZ: Der Meister ruft — eine Leienmoral für Gläubige Christen. Verlag Mosella, Düsseldorf 1937, str. 402. RM 6.80. Tilmann zbavil svoje dielo všetkého mravokárstva, aj keď je morálkou, a viac pozitívnou cestou, nasledovaním Krista chce viesť laikov. Zbavil tu mravouku onej nemilej príchuti mravokárstva. Aj pritom, že sa musí poukázať na nedostatky ľudských skutkov, robí to vždy preto, aby tým neutrpelo pozitívne vedenie. Obsahove hodnotná kniha, možno ju len odporúčať, najmä preto, že nie je zafažená oným filozof.-teoretickým rozborom, ale prizerá viac praktickú, životnú stránku. — pm. —

A s akým kapitálom nastúpia na životnú dráhu? S akým duševným bohatstvom? To závisí aj od nás! Do redakcie dostávame listy od študentov všetkých škôl, v ktorých píšú, že Smer budú čítať, že chcú utvoriť nové kultúrne katolícke Slovensko, ale predplatí si Smer nemôžu. Nuž hmota by mala prekážať duchovnému obohacovaniu našich študentov? To vari nie! Pravda, naša redakcia im pomôcť nemôže, lebo dukáty sa u nás nevyrábajú a dnes platíme za všetko päťnásobne. Študujúca mládež čaká pomoc od vás. Čo dáte študentom, dáte Cirkvi aj národu, lebo študenti-smeristi nás nesklamú! Nuž keď budete platiť za Smer, otvorte štedrosť svojho srdca a pošlite niečo na študentský tlačový fond. Kto môžeš, pomôž nám štedro rozdávať gratis exempláre Smeru našim študentom. Za porozumenie Pán Boh z a p l a ľ!

Duchovná krátkozrakosť. Niektorí katolíci nechcú sa ani dnes prebudiť a stále žijú v ovzduší pred päťdesiatimi rokmi. Už dávno odzvonili grófskemu a panskému katolicizmu, ktorý viedol pomaly, ale iste najprv k ľahostajnosti a potom k židobolševizmu. Minuly už zlaté časy, keď sa nič nerobilo a pritom sa verilo, že je dobre a že takto bude až do konca sveta. Nie! Náboženský život je činnosť, robota, pohyb, a nie dolce far niente pohodlných ľudí. Preto odložte náboženské okuliare starých zlatých čias, a dnes pracujte tak, ako to vyžadujú terajšie záujmy Cirkvi svätej.

Dary na študentský tlačový fond: J. E. Dr. Karol Kmeňko, biskup, Nitra, Ks 200; V. Vaško, B. Bystrica, Ks 100; F. Schubert, dekan, Prievidza, Ks 60; Št. Pecár, dekan-riaditeľ, Trenčín, Ks 60; M. Krčméry, Bratislava, Ks 50; A. Janáč, statkár, Trenč. Biskupice, Ks 50; Msgr. A. Marsina, dekan-farár, Trenčín, Ks 40; Št. Gabura, N. M. n/Váh., Ks 34; K. Somogyiová, Trenčín, Ks 25; J. Weiss, Brezovica n/Tor., Ks 20; C. Salva, Sp. Kapitula, Ks 20; Arch. J. Barytus, Trenčín, Ks 20; R. Rezníček, Trenčín, Ks 10. Darcom Pán Boh zaplať!

Máte už knižku P. Garrigou-Lagrangea K BOHU? Ak nie, objednajte si ju zavčasu, máme už len niekoľko exemplárov. — Administrácia.

Francúzski dominikáni vydávajú už 23 rokov asketicko-mystickú revue: **La vie spirituelle**. Je to časopis svetového mena, okolo ktorého sa utvorilo duchovné náboženské hnutie, ktoré viedol spolupracovník Smeru prof. Garrigou-Lagrange, OP. Smeristom, čo ovládajú francúzštinu, túto revue odporúčame. Obsah posledného čísla:

J. H. Nicolas: Le mal qui nous oppresse. M. Mellet: Un sacrement d'amitié: la pénitence. J. Chaine: Isaie, prophète de la transcendance divine. G. Guélin: La bienheureuse Emilie de Rodat. Saint Léon: Notre salut, oeuvre de toute la Trinité. Apostolus: Pour un Noël de détresse et d'espérance. Cl. Roffat: Le rôle social de saint François. F. M. Guéret: Postcommunion. F. L. Chronique de la paroisse. P. Delesques: Le rayonnement du foyer. Les Livres, A travers les revues. — Redaction: 104, rue Bugeaud, LYON, France; Administration: 9, rue Mulet-LYON, France.

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trencianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod čís. 144487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Čelko, Trenčín.